

Kinh Bồ Đề Hạnh
(Bodhicaryâvatara)
Quyển thứ nhất

*- Đại Chánh Tân Tu Đại Tạng kinh, quyển thứ 32, thuộc luận tập bộ bản.
Thứ tự Kinh Văn số 1662. Từ trang 543 đến trang 562.*

- Thánh Long Thọ Bồ Tát tập tụng.

- Tây Thiên Trung Ấn Độ Nha Lan Đà La quốc.

*- Mật Lâm tự Tam Tạng Minh Giáo Đại Sư Sắc Tử Sa Môn Thần Thiên Tức
Tai. Phụng chiếu dịch từ chữ Phạn sang chữ Hán.*

*- Sa Môn Thích Như Điển, Phương Trượng chùa Viên Giác Hannover, Đức
Quốc, dịch từ Hán văn ra Việt văn tại Tu Viện Đa Bảo, Úc Đại Lợi, từ ngày
29.12.2003 cùng với sự trợ dịch của Tỳ Kheo Thích Đồng Văn và Tỳ Kheo Thích
Hạnh Giới.*

Tán Bồ Đề Tâm (Bodhicittânusamsà)
(Phẩm thứ nhất)

Như Phật diệu pháp thể vô biên
Phật tử chánh tâm quy mệnh lễ
Phật cam lồ giới thù phục hộ
Ngã kim tán thuyết tất y pháp
Thuyết này không có, chưa hề có
Lại chẳng tự ngã mà độc tôn
Ngã chẳng tự tha như thế đó
Hay tự tư duy mà quán sát
Như thế phát tâm mà quán sát
Hay làm ngã này lành tăng trưởng
Thì thấy như thế cảnh Ta Bà
Ở đây cùng với Phật Thế Tôn
Cảnh này sát na khó sanh được
Được sanh làm người nói tự vui
Tư duy nếu lia tâm Bồ Đề
Lại nữa đến đây lại được gì
Như mây bị che trong đêm tối
Chớp sáng chói lòa trong sát na
Uy đức Phật lớn cũng như thế
Sát na phát ý người được phước
Cho nên lành ít, lực tuy kém
Hay phá nghiệp lực của ác lớn
Như thế nêu phát Bồ Đề tâm
Lành này tiến mạnh hay hơn kia
Tư duy vô lượng vô biên kiếp
Thấy Phật hoặc nói chơn thật này
Nếu chẳng an vui, được an vui
Tăng trưởng cứu độ khắp chúng sanh

Vì chúng hữu tình nơi họ khổ
Làm lia trăm ngàn các sợ khổ
Thọ nhiều niềm vui trăm ngàn loại
Vì chẳng thể lia Bồ Đề tâm
Kẻ Thiện Thệ kia nơi trời buộc
Làm tại luân hồi chẳng nơi ái
Hoặc nói sát na Bồ Đề tâm
Trời người hoan hỷ tất quy mệnh
Hoặc có thọ trì hình bất tịnh
N như tượng Phật quý mà vô giá
N như thuốc biến hóa khắp nhà lao
Đề tư giữ lấy tâm Bồ Đề
Bồ Đề tâm quý thật vô biên
Giá trị thế gian khó sánh bằng
Điều Ngự, người làm cùng bạn lữ
Tất hay thọ trì nơi lao ngục
Cây chuối chẳng thật mà sanh thật
Sanh thật cây chuối mà thân tạ
Cây Bồ Đề tâm nêu thanh tịnh
Hay sanh thắng quả không thể biết
Đã làm bạo ác các tội nghiệp
Nương Bồ Đề tâm sát na khỏi
Dũng mãnh nương vào chẳng sợ hãi
Si kia hữu tình chẳng nương vào
Giống như kiếp hết rồi lửa lớn
Sát na đốt cháy tội nghiệp ấy
Nếu niệm từ tôn vô lượng lời
Tức là lành thay cho người trí

Nhiều loại tâm giác ngộ
Chánh trí mà bình đẳng
Bồ Đề tâm thệ nguyện
Mà hành việc Bồ Đề
Giống như người muốn đi
Vì kia phân biệt nói
Nói phân biệt trí rồi
Hay làm như trí biết
Nguyện tâm của Bồ Đề
Quả lớn như luân hồi
Phước lại chẳng gián đoạn
Lại như ý muốn kia
Ở nơi kia không cùng
Nơi hữu tình giải thoát
Vớ tâm kia bình đẳng
Bồ Đề nguyện chẳng lùi
Ở kia thích ngủ nghỉ
Lại hay nhiều mê say
Gián đoạn nơi phước đức
Giống không, chẳng sở hữu
Hay bày mà hỏi này
Ý kém của hữu tình
Nơi giải thoát được sanh

Vì chính là Như Lai
Lại Tư duy liệu trừ
Khổ não loài hữu tình
Làm khổ não hết rồi
Liên được vô biên phước
Hữu tình vô biên khổ
Phải chữa trị thế nào
Làm mỗi mỗi an lạc
Được vô biên công đức
Cha mẹ được lợi gì
Như thế cùng quyền thuộc
Được trời và tiên hơn
Tịnh hạnh Bà La Môn
Như thế hữu tình kia
Ở quá khứ mê ngủ
Chẳng nguyện nơi tự lợi
Chỉ nguyện sanh lợi tha
Hữu tình tối thắng quý
Hy hữu được sanh nào
Nhiều loại ý lợi tha
Chẳng riêng nơi tự lợi
Hỷ hoan mầm thế gian
Tinh tấn thuốc thế gian
Tâm quý và có phước
Mà kia nói thế nào
Các hữu tình thế nào
Được tất cả niềm vui
Vì phát tâm Bồ Đề
Cúng dường nơi Như Lai
Mê ái lạc niềm vui
Lại giống như ngợ vực
Xa rời và theo cùng
Tất từ ở nơi ý
Nếu tâm cầu vui thú
Khổ não đủ khắp cả
Chứa các niềm vui ấy
Các khổ não tiêu trừ
Phá đi hơn mê hoặc
Lành thay thế nào được
Gần gũi thiện trí thức
Phước kia như thế được
Lợi lạc liên hồi hướng
Kia phải liên tán thán
Làm lành chẳng cầu lợi
Nói kia là Bồ Tát

Nếu có bố thí mà ăn ít
Tu thiện cúng dường nơi thế gian
Bố thí lớn nhỏ như muỗi ve
Lại được niềm vui ở nửa ngày
Làm sao thấu hoạch cái nhân ấy
Cần thiết vô biên hữu tình hết

Hữu tình không hết như hư không
Tất cả trí cầu liền đầy đủ
Phật Tử tịnh niệm mà suy nghĩ
Nếu phiền não sanh do tâm tạo
Số sanh phiền não lại hay nghi
Phật nói người này đọa địa ngục
Phật Tử nêu phát Bồ Đề tâm
Diệt tội lực lớn được thắng quả
Ta nay quy mệnh tâm ma ni
Cứu độ hữu tình được an vui.

Kinh Bồ Đề Hạnh **Bồ Đề Tâm Thí Cúng Dường** **(Phần thứ 2)**

Kia đẹp ma ni tâm cung kính
Dùng để cúng dường Đức Như Lai
Cùng kia thanh tịnh diệu pháp bảo
Phật công đức hải nhiều vô biên
Thế gian nếu có các hoa đẹp
Cho đến quả tốt và thay thuốc
Có được trân bảo nơi nước trong
Tất đều phụng cúng rất vui ý
Trong núi các loại đồ quý giá
Gặp vui cây cối nơi tịch tĩnh
Hoa Mạn trang nghiêm cây phát sáng
Đơm quả đầy cây cành và hạt
Trên trời và người lấy hương quý
Cho đến nhiều cây cùng cây quý
Nước ao thanh tịnh lại trang nghiêm
Nga nga nghe tiếng liền thích ý
Lúa tự nhiên sanh chẳng có giống
Biệt biệt trang nghiêm mà cúng dường
So hư không giới lớn hơn nhiều
Tất cả nơi đây đều thọ dụng
Con nay hiến dâng bánh ngọt này
Cúng dường tối thượng Phật Mâu Ni
Vì con chẳng xả đại từ bi
Thọ nhận tối thượng cúng dường ấy
Con nay vô phước lại nghèo nàn
Chẳng phải giàu có để cúng dường
Con nay suy nghĩ vì kẻ khác
Nguyện Phật thọ nhận tùy lực thí
Con tự thân thí tất cả Phật
Tân này so với tất cả kia
Gia bị con làm cho hữu tình
Hữu tình thường được Phật giáo hóa
Con được Như Lai gia bị rồi

Làm lợi hữu tình chẳng sợ hãi
Quá khứ tội nghiệp tất xa rời
Vị lai các tội sẽ không làm
Ánh sáng nơi kia thật vui thích
Thiên cái trang nghiêm phụng chơn như
Thủy tinh thanh tịnh lại chiếu sáng
Nơi nơi loại loại hương thơm quý
Bình quý đầy đủ các nước hương
Lại mang hợp ý các hoa tốt
Tẩy rửa Như Lai thân chẳng dơ
Con đang tán vịnh hiến ca nhạc
Thanh tịnh hương xông trên áo kia
Dùng lọng che kia màu sắc đẹp
Con nay hiến tặng trên y phục
Nguyện Phật Từ Bi ai nạ thọ
Nhiều loại thiên y trông rất đẹp
Trang nghiêm bên trong và ở trên
Cúng dường Như Lai cùng Phổ Hiền
Cùng với Văn Thù Quán Tự Tại.

Kinh Bồ Đề Hạnh **Hộ Giới (V. Samprajanyaraksana)** **(Phần thứ ba)**

Trì giới để hộ tâm
Giữ cho thật kiên cố
Tâm này khó thể hộ
Vì sao nên hộ giới
Giống voi say chẳng phục
Chẳng lo việc đau đớn
Tâm phóng như voi say
Đang mời A Lợi Da
Nhớ dây thừng chấp giữ
Trói buộc nơi tâm voi
Liên lừa sự buông lung
Tất cả đều an lạc
Nếu hay cột tâm lại
Tất cả đều có thể
Nếu tự hàng tâm kia
Tất cả đều hàng phục
Su tử, heo, hổ, báo
Dạ Xoa cùng La Sát
Tất cả nơi địa ngục

Đều được rõ oan này
Hoặc sợ tất cả oan
Vô biên các khổ não
Đều do tâm ấy được
Phật Thế Tôn đã nói
Địa ngục nơi giam hãm
Cùng hòn sắt nóng ấy
Ai làm lại phải chịu
Tham sân si do đây
Ở nơi ác tâm kia
Phật sanh ở thế gian
Tam giới tâm ấy hết
Cho nên không sợ hãi
Nếu hay tạo bồ thí
Đời này chẳng hay tham
Đừng tham, không phiền não
Quá khứ hồi thế nào
Nếu tâm người ít chia
Nên thí Ba La Mật
Nếu nói đến quả báo
Cùng tất cả bồ thí
Nếu tâm người trì giới
Ngờ ai mà giết hại
Sân tâm là oan gia
Giết sạch hết hư không
Đại địa chẳng ngần mé
Da kia che đậy lại
Dùng da che một ít
Tùy hành xứ chứa nhóm
Tánh ngã ngoài cũng thế
Thuộc về ai hay làm
Nên khuyên nơi tự tâm
Ngã ấy ngoài tự phục
Tham thân mà vô phước
Quả kia giống số hành
Có tâm cúng một y
Quả ấy tăng phước lên
Các hành nếu hay giữ
Tâm niệm ấy chẳng xả
Tất cả những lợi tâm
Hư giả nên xa lìa
Tất cả tâm cầu pháp
Nên bí mật quan sát
Lìa khổ được an lạc
Kia được lìa thế gian
Ta vì sao tu hành
Tu hành tuy giữ tâm
Cho nên ta quán tâm
Từng giờ mà giữ gìn
Giống loài khi bị bệnh
Tâm ấy hay giữ gìn
Đời người ác như thế

Cũng thường hay giữ tâm
Sợ khổ não bệnh tật
Ta một lòng hay giúp
Phá hoại các chung đụng
Tâm bình và không sợ
Thường làm như thế đó
Chẳng làm người trong ác
Con người, ác chẳng phạm
Tự nhiên chẳng sợ sệt
Ta muốn cuối cuộc đời
Lợi hành mà cúng dường
Các thân mệnh khác hết
Tâm lành chẳng thối lui
Ta muốn giữ tâm này
Chấp tay nay hay làm
Tâm nhớ nghĩ luôn luôn
Tất cả phương tiện ấy
Giống như người bệnh nặng
Các việc chẳng hay nhân
Tâm tán loạn cũng vậy
Chẳng sâu các việc làm
Tâm tán loạn chẳng định
Nghe, tư duy quán sát
Nư bình chảy rỉ ra
Nước kia chẳng được nhiều
Do người ấy nghe được
Ở nơi phương tiện tin
Tâm xáo trộn không định
Làm chẳng yên, tội lỗi
Tâm chẳng thể quyết định
Mê hoặc hư chỗ được
Phàm có được phước thiện
Hoặc đọa vào nơi ác
Phiền não những đạo tặc
Đắm nhiễm phải nơi ấy
Do ma chướng khởi lên
Phá hoại đời sống tốt
Giữ ý kia gốc gác
Việc ác chẳng rộng buông
Nhờ đến tội não kia
Lại làm cho an trụ
Lành thay tùy Thầy dạy
Cùng được niệm lành sanh
Hay nghe lời Thầy dạy
Phải một lòng cung cấp
Nơi chư Phật Bồ Tát
Sát na tâm quyết định
Hay nhớ nghĩ sợ hãi
Thương xót mà hiện diện
Tâm trấn ấy không định
Chạy mãi chẳng hồi lui
Nếu hay giữ ý này

Giữ gìn ở chẳng rời
Ta nay giữ tâm này
Như thế mà hay ở
Như cây chẳng có rễ
Chẳng sanh cành lá ác
Mắt xem nơi sắc tướng
Biết hư giả chẳng thật
Vật vật nên quan sát
Cho nên chẳng tham đắm
Thấy nhơn mà quan sát
Xem rõ chẳng mê lầm
Cho đến xem thấy rồi
An ủi cả việc lành
Muôn làm chẳng biết đường
Hướng bốn phương sanh sợ
Quyết định biết hướng rồi
Quán tâm cũng như thế
Kẻ trí thường hay làm
Suy nghĩ cả trước sau
Việc lành cùng việc ác
Những việc chẳng mất đi
Chẳng còn nơi thân này
Lìa nó thì làm sao
Thân này ở thế nào
Phải hay quán ở giữa
Quán trong tâm cũng thế
Để dùng các phương tiện
Pháp ấy như trụ cột
Buộc chặt mệnh chẳng thoát
Phải nên ý thế này
Quán ta đang hiện hữu
Các thức cũng như vậy
Thống nhiếp từng sát na
Nếu sợ nghiệp lực nhơn
Hay muốn cầu yên vui
Tu bố thí trì giới
Cho đến bỏ tất cả
Nêu tu nhơn giải thoát
Riêng kia chẳng suy nghĩ
Một lòng hướng tự tâm
Phải khởi thấy thế này
Như thế tu việc lành
Chẳng khởi việc sợ hãi
Hay làm cho phiền não
Quyết định chẳng tăng trưởng
Nói nhiều loại chánh tín
Thấy nhiều ở tại đây
Quán xem tất rõ biết
Phá lưới nghi chứng quả
Như cỏ bị cắt gốc
Niệm Phật có giữ giới
Sát na làm việc này

Nhận được quả thù thắng
Muốn nói việc chánh đáng
Đều phải được thông đạt
Phải quán chiếu tự tâm
Thường tu các tinh tấn
Như gỗ đã vô tình
Không lời lại chẳng làm
Thấy tâm mình như thế
Quyết định làm như vậy
Tâm khởi lên khinh mạn
Như kẻ kia say sưa
Tìm cầu tự khen mình
Chẳng phải kẻ tu hành
Nếu kẻ kia là ta
Sanh ra việc hủy báng
Nghĩa cùng các sân si
Trụ tâm giống như gỗ
Gỗ kia chẳng phân biệt
Lợi dưỡng lấy làm trọng
Lại chẳng làm quyến thuộc
Cho đến các việc khác
Lợi tha chẳng tự lợi
Hay muốn cho tất cả
Cho nên nói tâm này
Ở yên như gỗ kia
Một lòng giữ như gỗ
Cùng người thân, bạn bè
Cho đến nơi ba nghiệp
Chẳng sanh yêu, ghét, sợ
Quán sát nơi phiền não
Như không cũng chẳng đắm
Phải dũng mãnh kiên cố
Giữ gìn luôn như vậy
Chẳng thiện, xấu hay sợ
Hãy một lòng cầu kia
Thanh tịnh ở ba vị
Vì kia nên tôn trọng
Tuy ở nơi nhỏ nhoi
Chẳng làm kia sân nã
Chính mình chẳng sân kia
Từ bi hay giúp đỡ
Ta thọ trì thiên định
Làm y hay tịch tịnh
Vì tất cả hữu tình
Hằng ở nơi chẳng tội
Niệm niệm nên tương tục
Càng nhiều càng quý hóa
Như thế tâm thọ trì
Chẳng động như Tu Di
Chim tham thịt chẳng ngăn
Người tham lành cũng thế
Thân tâm chẳng tu hành

Sao có thể ra khỏi
Làm sao giữ thân ý
Tất cả lúc đều nên
Các người làm thế nào
Mỗi mỗi đều một lòng
Mê ngu chẳng tự thế
Tham lam như thân gỗ
Thân này chẳng làm lành
Làm sao dứt luyến ái
Xương cùng cốt liền nhau
Trang sức ở ngoài da
Tự giác khiến chẳng tham
Giải thoát cùng trí huệ
Cắt bỏ nơi thân thể
Chỉ thấy các tinh tú
Phải quan sát suy nghĩ
Làm sao thấy nơi người
Một lòng quán như thế
Rõ ràng chẳng thấy người
Vì sao thân bất tịnh
Tham ái mà thủ hộ
Ở thai ăn đồ dơ
Khỏi thai uống máu sữa
Chẳng hề ăn như thế
Làm sao có thân này
Chồn chim cũng tham ăn
Chẳng phân thiện và ác
Người cũng yêu thân này
Thọ dụng thành nghiệp lụy
Cứ như thế giúp thân
Đến chết chẳng bi nhẫn
Cùng chồn chim không phân
Người làm như thế nào
Thân chết thức chẳng ở
Áo ăn giữ ở lại
Thân đó, thức xa rời
Thọ dụng, tham thế nào
Cho nên nay tác ý
Chẳng tham việc như thế
Như vậy chẳng xa lìa
Được kia những bất thiện
Giống như thân của người
Tay chân muốn đầy đủ
Thọ, thân, trí chẳng tăng
Đến đi chạy tự khôn
Ở đời thân, chẳng tham
Sắc vui trước an ủi
Như thế thường hay chế
Tâm niệm chẳng hay bỏ
Cười chẳng được lớn tiếng
Chẳng vui nơi chỗ ngồi
Nhẹ tay gõ cửa kia

Lòng tin hay chấp giữ
Như trộm như mèo chim
Cầu việc làm không lời
Tu tâm cũng như thế
Hay lia nơi nai dê
Người khác mà hiềm giận
Chẳng lợi ích, không nói
Hằng được các đệ tử
Lời nói hay kính tin
Tất cả lời nói ấy
Nghe rồi hiểu làm lành
Xem kia làm việc phước
Xưng tán làm hoan hỷ
Suy nghĩ nói đức kia
Kia nghe tâm tức vui
Muốn tán thán nơi kia
Trước xem đức hạnh kia
Tu các việc hoan hỷ
Khó chứng được tâm thành
Cần tu lợi đức kia
Đang thọ báo an vui
Nhớ ái khổ mà bỏ
Sanh sau khổ hơn nữa
Khổ này ta chẳng trụ
Đời sau niềm vui lớn
Lời nói nghe nhu nhuyễn
Gốc lành nghe sanh vui
Làm kia hay vừa ý
Đương tin lời nói thật
Hay thương xót hữu tình
Thương yêu như yêu mắt
Vì kia trụ chân thật
Tất sẽ được thành Phật
Chơn thật kia thành được
Mỗi mỗi lợi, bạn bè
Sát na tu công đức
Lìa khổ được an lạc
Công đức tốt khuyến tu
Hay làm để chứng được
Chẳng khoe, chẳng chứa nhóm
Ai hỏi những việc này
Bồ thí các việc thấy
Vi diệu và tối thượng
Chẳng làm riêng việc ấy
Lợi lạc chẳng xa lia
Phật như thế lợi người
Hằng hay cùng tất cả
Như Lai nơi lời dạy
Thấy kia việc từ bi
Ba cõi Thầy nhập diệt
Phân biệt người xuất gia
Việc ăn được chẳng được

Chẳng lia cả ba y
Hay cầu thân diệu pháp
Chẳng khổ não chúng sanh
Nơi chúng sanh như thế
Tùy ý giúp tròn đầy
Bỏ chẳng hết mạng này
Bỏ kia cân bình đẳng
Tâm bi phải thanh tịnh
Quả báo tự đầy đủ
Tịnh tâm mà trọng pháp
Chẳng chấp vào đao gậy
Chẳng giữ lọng che đầu
Chẳng có những khinh mạng
Vì kẻ nam người nữ
Nói pháp khéo rộng sâu
Chẳng phân người cao thấp
Làm họ được bình đẳng
Pháp ấy chẳng to lớn
Cho đến chẳng pháp lành
Xa rời chẳng kính lễ
Vui nói nơi Đại Thừa
Xỉa răng và nước miếng
Chẳng nhỏ nơi đất sạch
Nước sạch cùng tịnh xá
Chẳng được việc tiện lợi
Uống ăn đừng đầy miệng
Ăn đừng cho có tiếng
Lúc ăn chẳng nói năng
Lại chẳng mở miệng lớn
Ngồi chẳng được rung chân
Đi chẳng được điệu bộ
Chẳng cùng người nữ đi
Lại cũng chẳng ngồi nằm
Tất cả chẳng phải luật
Người thấy, tâm chẳng vui
Tất cả người thấy qua
Xa rời chẳng cung kính
Người hỏi nơi đường xá
Chẳng được một tay chỉ
Cả hai tay phải dùng
Chỉ đường cho họ đến
Phàm đến khi đi bộ
Chẳng cùng gây nên tiếng
Lại chẳng quên khảy tay
Uy nghi như thế giữ
Thầy tuy đã diệt rồi
Bốn phép phải nên học
Giữ giới hạnh chẳng lờn
Quyết định gìn Thánh quả
Bỏ Tất hạnh vô lượng
Hay nói chẳng ngần mé
Phải có tâm thanh tịnh

Quyết định mà phụng hành
Ở một ngày một đêm
Chia ra làm ba thời
Hành đạo cùng sám hối
Trụ Phật, tâm Bồ Đề
Tâm ấy thường tự tại
Lại làm kia lợi lạc
Phật Tử trụ nơi giới
Một lòng như thế giữ
Phật thành, thể thanh tịnh
Chẳng thấy có bạc béo
Hằng làm như thế đó
Phước kia khó sánh bằng
Vô thí làm hữu tình
Làm làm chẳng phân biệt
Như thế loài hữu tình
Làm cho tất cả giác
Phải biết thiện tri thức
Như mạng chẳng thể bỏ
Bồ Tát giới tối thượng
Đại Thừa pháp cũng thế
Giải thoát nương nơi Thầy
Mà hay sanh tốt lành
Phật Phật nói kinh trí
Đọc, thấy, nghe giới pháp
Nếu người, tâm hộ giới
Việc làm tất thấy rồi
Hoặc thân, hoặc cả tâm
Hãy quán sát kỹ càng
Miệng tụng, tâm chẳng làm
Chứng được thí dụ nào
Giống như người bệnh nặng
Chẳng chịu với thuốc thang
Nơi kinh Hư Không Tạng (Akasagarbhasutra)
Nói Mưu Ba La Đề (Mulapatti)
Như thế cùng giới định
Rộng như kinh ấy nói
Thánh Long Thọ Bồ Tát
Một lòng tạo nên đây
Tùy theo nơi trụ xứ
Hãy như thế cúng dường.

Bồ Đề Hạnh Kinh
(Hết quyển một)

Kinh BỒ ĐỀ HẠNH (Quyển thứ hai)

- *Thánh Long Thọ Bồ Tát tập tụng.*
- *Tây Thiên Trung Ấn Độ, nước Na Lan Đà, Mật Lâm tự, Tam Tạng Minh Giáo Đại Sư, Sắc Tử Sa Môn Thần Thiên Tức Tai phụng chiếu dịch.*

Bồ Đề Tâm Nhẫn Nhục Ba La Mật (VI Ksàntiparamita) (Phẩm thứ tư)

Nguyện làm các thiện nghiệp
Cho giới dẫn đường trước
Cúng dường Đức Như Lai
Trăm ngàn kiếp chẳng cùng
Tu hành tìm giác ngộ
Tội sân chẳng cho sanh
Quán mọi loại đều không
Cho nên tâm ưa nhẫn
Chẳng được tham ưa vui
Giữ ý cho bình đẳng
Tâm có sân não bịnh
Chẳng mê hay đầy đủ
Kia đây có thí chủ
Cung cấp và lợi dưỡng
Tùy kia ái làm trọng
Chẳng được, sanh sân não
Phàm các việc thân cận
Chẳng khởi thêm giận hờn
Nơi ấy chẳng có sân
Lại được an lạc này
Nhẫn phải được như thế
Hoặc đối mặt oan gia
Sân ấy phải hay trừ
Đời đời thường an lạc
Oan ấy sanh nơi tâm
Ái ấy lại chẳng vui
Nếu chấp sân não mãi
Chẳng nhẫn lành không hoại
Kia ăn ta oán lớn
Nơi ta chẳng lợi lạc
Biết kia oán chẳng ăn
Cho nên phải kiên nhẫn
Phàm thấy oán hờn đến
Hoan hỷ chứ chẳng sân
Nơi oán nếu khởi sân
Lợi kia liền diệt hết
Tâm nhẫn thường ở đây
Chẳng cho sân khởi dậy

Trụ nhấ chẳng thời gian
Sân oán tự chẳng sanh
Nếu người hay gìn ái
Chẳng làm nghiệp miệng ác
Khẩu nghiệp nếu chẳng lia
Sau đó bị oan gia
Cho nên tâm kiên nhấ
Liên đợc những niềm vui
Kia Nạp Lục Nga Tử (Durgapuraka)
Tà kiến cầu giải thoát
Dao hại bức thiêu thân
Chẳng lợi do hay nhấ
Ngu si chẳng chánh kiến
Thọ nhận khổ não lớn
Ta đây tâm Bồ Đề
Khổ ấy sao chẳng nhấ
Muối mòng cùng gió máy
Thường đói khát khổ não
Ôm đau phiền người bệnh
Trụ nhấ mà chẳng thấy
Lạnh nóng cùng gió mưa
Bệnh kìm hãm khổ sở
Bị hết các khổ não
Nhấ chẳng cầu an vui
Giết kia máu lưu chảy
Tâm kiên cố dũng mãnh
Hại thân tự thấy máu
Sợ hãi cùng kinh dị
Kẻ kia tâm thanh tịnh
Thường bị sân não vây
Cùng phiền não duy trì
Nhấ tâm hay dũng mãnh
Bụng rắn bò sát đất
Giống sân ở nơi tâm
Giết đi chẳng kiên sợ
Giết rồi đợc lợi lạc
Như Lai đáng đại bi
Thương khổ, nói luân hồi
Cho biết tội căn bản
Trụ nhấ mà chẳng làm
Phụ mẫu khó đo tâm
Con cái gặp chết chìm
Giữ tâm lia sân nộ
Tự xa khổ báo lớn
Giống như kẻ vô trí
Làm cho tội kia sanh
Tu hành mà vô trí
Sân sanh cũng như thế
Muốn ở bất tư nghì
Hãy tu trì tâm này
Nơi đây sanh ái nhiễm
Làm sân chẳng sanh khởi

Nếu tham lam trần kia
Mà sanh nhiều tội lỗi
Nhơn ấy các nghiệp lực
Chẳng thể được tự do
Nơi cảnh nếu chẳng tham
Nơi kia chẳng chỗ sanh
Hòa hợp tâm chẳng sao
Cho nên lại chẳng sanh
Nếu tham mà chẳng sanh
Chẳng được mà tự nói
Ta được như thế ấy
Lại sanh bất tư nghì
Kia không sanh, chẳng sanh
Được ấy có thể nào
Quan sát nơi đây kia
Diệt hết được vô dư
Tâm này hằng thanh tịnh
Giống như màu ma ni
Biến hóa do cái nhân
Chẳng nhân, tướng sao có
Quá khứ đã tạo ra
Việc kia tạo thế nào
Tùy kia mà làm nhân
Nhân kia sanh ra quả
Tất cả tuy do nhân
Nhân thiện ác do tâm
Nói cầu tánh tịch tịnh
Như thế có ra sao
Nếu chấp nhân hòa hợp
Vui ấy cùng khổ não
Tâm này chẳng thể ở
Hiểu người nên tự khuyên
Cho nên như oan gia
Tướng làm thiện tri thức
Nhơn làm như thế đó
Hay nhận được niềm vui
Như thế các hữu tình
Do nghiệp chẳng tự tại
Tự tại nếu thành tựu
Ai thắng đến nơi khổ
Tán loạn tâm duyên trần
Tâm kia chẳng hay biết
Bỏ ăn, ăn sân tiếp
Khổ ấy ngược lại yêu
Tự mình nếu chẳng phước
Ái kia trói buộc nghiệp
Như ăn trúng thuốc độc
Đọa vào chốn sanh tử
Ở tại nơi phiền não
Do đây chẳng tự hộ
Muốn giải thoát tha nhơn
Việc này làm sao được

Phiền não mê hôn ám
Nên lại sanh tự sát
Độc hại chẳng từ bi
Sao sân kia chẳng giữ
Tự tánh lại ngu mê
Làm cho kia điêu đứng
Sanh ra sân chẳng nghĩ
Như lửa hay sanh cháy
Hữu tình tánh ngu muội
Làm cho nhiều sai trái
Ngu muội ở nơi này
Như khói nơi hư không
Nếu người sân chẳng giữ
Ngu mê vô trí kia
Giống cầm gậy khuyên người
Làm cho kia thêm não
Ta từ quá khứ sanh
Khổ não cùng hữu tình
Cho nên ở thân này
Bị khổ não hay nhẫn
Thân ta ví như thiếc
Thọ kia bị đốt cháy
Như thiếc gắn vào tâm
Nhận được khổ thế nào
Ta nay thấy thân này
Như hình tượng vô tình
Duy chỉ khổ não kia
Sân hận chẳng thể khỏi
Ngu mê khởi ái nghiệp
Chẳng hiểu khổ gốc này
Bị khô duyên nhau lại
Sanh phiền não thế nào
Giống như khổ địa ngục
Bay vào nơi rừng kiếm
Biết nghiệp mình đã sanh
Nơi nào có sân não
Ta bị nghiệp như thế
Phải biết khởi chỗ này
Liên phải vào địa ngục
Chẳng phải do kia tạo
Muôn ta hết nghiệp này
Vô lượng vô hữu biên
Nghiệp ta cũng như thế
Lâu lắm ở địa ngục
Ta trải qua như thế
Kia thật ta oan gia
Thế nào trí phân biệt
Ngu mê sân tạo ra
Nếu người hay hộ trì
Cùng oan nhẫn chẳng si
Tâm ấy công đức sanh
Địa ngục vào thế nào

Hết ta các việc làm
Được hơn như kia vậy
Chẳng nhẩn sâu, chẳng hộ
Phá hoại việc tu hành
Ý vô tướng vô hình
Tán loạn tức phá hoại
Do thân giữ gìn vậy
Thân khổ nên nhẩn thọ
Ta nơi nghiệp miệng xấu
Chóng qua mà chẳng làm
Thân chẳng cùng chúng khổ
Tâm sâu như thế nào
Ta nay sanh nơi ấy
Tâm tịnh làm cùng làm
Lợi ích kia tức không
Việc gì nơi ăn uống
Phàm có làm việc ấy
Quan trọng nơi lợi người
Kia không lợi chẳng thích
Nhất định tội chẳng nghi
Chẳng như giờ chìm nổi
Chẳng tham tà sống lâu
Chết phải đọa chốn khổ
Giống như ở nơi mộng
Trăm năm thọ niềm vui
Như chơn thật được vui
Biết rồi thấy chẳng phải
Giống kia lúc vô thường
Thọ mệnh lại dài lâu
Biết cả hai việc rồi
Kia sao được niềm vui
Ở kia lâu hoan hỷ
Tự mình được nhiều lợi
Như hành hơn lâu đời
Hình trần cùng tay không
Phước lợi tùy lên xuống
Tội cản trở lại sanh
Phước hết tội chẳng sanh
Vì được chẳng sanh sâu
Kia sao bị phá hoại
Hướng đến làm chẳng thiện
Như thế bất tư nghi
Chẳng lành chẳng phá hoại
Chẳng được tán thán sâu
Phá hoại hữu tình vậy
Như thế tâm lợi tha
Sâu kia chẳng lý sanh
Vì kia tu tâm này
Nhẩn nơi chẳng ở vậy
Thấy kia phiền não sanh
Là tán công đức nhẩn
Tháp tượng cùng diệu pháp

Phỉ báng và phá hoại
Phật lại chẳng khổ não
Ta nơi kia chẳng sân
Ở Thầy và quyền thuộc
Chẳng tạo nơi ái nghiệp
Nhơn này quá khứ sanh
Thấy rồi mà liền biết
Tâm giác xem hữu tình
Hằng tại nơi khổ não
Thấy kia như thế rồi
Nơi khổ não hay nhẩn
Sân hận và ngu si
Phân biệt riêng từng loại
Độc này phải nên biết
Sao được nói chẳng lầm
Quá khứ ấy thế nào
Mà tác hại nghiệp kia
Như thế các nghiệp nhơn
Gián đoạn làm sao đây
Phước Phật cũng như vậy
Ta nay một lòng làm
Cùng tất cả hữu tình
Tâm từ cùng hỗ tương
Như lửa thiêu nhà này
Lửa vào trong nhà ấy
Nhà kia lại có cỏ
Lửa kia tự kéo dài
Như thế dụ cho tâm
Hòa hợp cùng lửa sân
Đốt kia phước công đức
Sát na chẳng tồn tại
Nếu người giết nơi tay
Lìa xa việc làm lành
Địa ngục khổ hay trừ
Thiện này thật chẳng thật
Nếu người tại thế gian
Ít khổ chẳng hay nhẩn
Địa ngục khổ vô lượng
Nhân sân sao chẳng dứt
Ta lại khổ như thế
Qua trăm ngàn địa ngục
Mỗi mỗi vì lợi kia
Làm ấy chẳng vì mình
Ta chẳng phải như vậy
Nhưng sự khổ não lớn
Phải lìa thế gian này
Vì lợi như thế làm
Lìa khổ được vui vẻ
Kia đều tán công đức
Kia được ca ngợi thế
Thế nào chẳng được vui
Kia tức được như vậy

Vô ngại nơi niềm vui
Lợi tha làm tối thượng
Kẻ trí sao chẳng rời
Như thế làm cao cả
Được niềm vui chẳng tu
Thấy đó nếu chẳng xả
Phá hoại nơi chánh kiến
Nêu kính ái nơi kia
Bởi đức mà xung tán
Đức kia liền xung tán
Cho đến tự kính yêu
Đương phát Bồ Đề tâm
Vi tất cả hữu tình
Nay được những niềm vui
Sao là sân hữu tình
Phật vì ba cõi cúng
Muốn hữu tình thành Phật
Lợi đời được chẳng thật
Phiền não kia tạo sao
Nếu người cùng cốt nhục
Lại cùng những người thân
Dưỡng dục và đời sống
Chẳng vui sân sao sanh
Như kia cầu Bồ Đề
Đương dùng Bồ Đề tâm
Mà chẳng yêu hữu tình
Phước tự bỏ vì sân
Nếu người hay cầu đến
Bỏ tiền ra bố thí
Cầu ấy tức chẳng được
Chẳng như cửa tại nhà
Thanh tịnh công đức phước
Chướng nào mà chẳng được
Được rồi tự chẳng thọ
Như ở sân tu hành
Làm tội và làm phước
Chẳng cùng chẳng tùy hỷ
Lại chẳng cùng nương làm
Đương tự chẳng được ghi
Nếu yêu mến oan gia
Muốn cầu hoan hỷ này
Lại cầu lời tán thán
Việc này chẳng thể được
Tuy dục đầy đủ đó
Khổ thêm chẳng vui sướng
Bồ Đề tâm chẳng nhận
Lợi ấy chẳng thành tựu
Phiền não như lưới câu
Làm người chẳng tự tại
Giống như nơi địa ngục
Giết người vào hàm lửa
Ta gốc cầu lợi tha

Cần gì xưng tán ảo
Chẳng phước chẳng thọ mệnh
Chẳng lực chẳng an lạc
Tự lợi hành chẳng tròn
Trí giả nên phải biết
Sau mãi phải tự làm
Phải yêu vui đầy đủ
Tu hành cần xưng tán
Hoặc lấy dao tự sát
Như thế chẳng phải thật
Vô ích chẳng lợi lạc
Giống như phá hoại nhà
Thấy mặt trời trong ngoài
Lại do xưng tán hảo
Phải dụng tâm làm sáng
Kia tư duy nơi tiếng
Sanh diệt lại bình đẳng
Tâm như thế lợi tha
Đương làm như thế đây
Nơi kia yêu thế nào
Mà làm được lợi ích
Kia lại được niềm vui
Ta lợi ích chẳng ảo
Người người được lợi lạc
Cùng người tán thưởng ta
Cái ta là thế nào
Chẳng riêng uy đức vui
Kia như thế thưởng ta
Yêu kia riêng được vậy
Kia chẳng duyên cùng đây
Như kẻ ngu mê kia
Lời thưởng ta được nhận
Xa phá đừng đắm nhiễm
Hận ác kẻ đức chánh
Do đây mà sân làm
Tán thán thành chướng ngại
Ta nay chẳng phát khởi
Giữ chẳng theo đường ác
Vì kia làm vô ngã
Nếu giúp các hữu tình
Lợi dưỡng như dây buộc
Làm hữu tình giải thoát
Ý kia sao lại sân
Nếu người muốn lìa khổ
Lại vào cửa giải thoát
Đây là uy đức Phật
Sao ta lại sân kia
Sân này ta chẳng tạo
Bối phước chướng ngại vậy
Tu hành bình đẳng hẳn
Kia chẳng phải gạt được
Tự thân nhiều điều sai

Nhẫn nhục nên không làm
Điều sai ấy chẳng làm
Phước kia lại thâu được
Nếu người phước chẳng có
An nhẫn mà tự sanh
Thường làm an trụ nhẫn
Sao lại nói chướng ngại
Đòi muốn người lợi ích
Chẳng nên thí chướng ngại
Chướng ngại nên xuất gia
Lại chẳng được xuất gia
Thế gian thật khó được
Kẻ cầu mà hay cùng
Ta tuy nói việc lành
Ở nơi chẳng thể được
Kia hay làm giác ngộ
Xa rời những oán hận
Như ra vào vào trong
Cho nên nói chẳng khó
Sám hối nơi nghiệp nhơn
Nơi kia làm dần đường
Đó là quả của nhẫn
Như thế mà sanh được
Kia chẳng ta nơi tâm
Tâm này lại trụ nhẫn
Thành tựu bất tư nghì
Cúng dường nơi diệu pháp
Tâm này vì lợi tha
Cho đến cùng thọ mệnh
Hoặc oán hờn chẳng cùng
Vì sao nói nhẫn riêng
Ở nơi tâm ác kia
Mỗi mỗi cùng nhẫn nhục
Cứ như thế được nhẫn
Do cúng dường diệu pháp
Nơi Phật cùng chúng sanh
Đức Thế Tôn nói ra
Mọi người đều cung phụng
Hay cảm được giàu có
Như Lai và pháp này
Cùng hữu tình bình đẳng
Tôn trọng lời Phật dạy
Hữu tình cũng được vậy
Ý kia cũng như thế
Ở chính mình không làm
Nơi kia đại bình đẳng
Bình đẳng nơi hữu tình
Ý lớn nơi hữu tình
Tự bi mà cúng dường
Phát tâm như phước Phật
Như phước Phật có được
Cho nên hành Phật pháp

Phật hữu tình bình đẳng
Nơi Phật chẳng bình đẳng
Công đức hải vô biên
Phật công đức tinh thuần
Chẳng công đức thể sánh
Tuy tam giới cúng dường
Thấy thế nhưng khó thể
Phật pháp và đạo sư
Là tối thượng hữu tình
Cúng dường các hữu tình
Phải như đây tác ý
Ở nơi các quyến thuộc
Chẳng hay khởi lợi lành
Ở kia hay phụng sự
Chẳng làm được nào sai

Phá họa thân vào ngục vô gián
Nêu kia làm rồi ta lại làm
Tâm rộng lớn vì kia tất cả
Như thế phải làm các việc lành
Giống đời người vì tự tại chủ
Do nơi việc này chẳng xung tình
Vì sao mà làm người con kia
Ta làm cho kia chẳng nô bộc
Như Phật vào khổ nhưng chẳng khổ
Lại được an vui cùng sung sướng
Vui sướng cùng tất cả Phật kia
Phật vui vì kia hay làm này
Như thân phiền não mà cùng khắp
Muốn cho tất cả được đầy đủ
Nơi hữu tình khổ lại như thế
Ta chẳng phương tiện, không bi mẫn
Cho nên khổ này ta lìa xa
Cứu tất cả khổ và tâm từ
Trước làm não hại người nhân nhục
Tội kia ta nay mà sám hối
Ta nay phụng sự Đức Như Lai
Cùng với thế gian kẻ tội tở
Mọi người chân đạp nơi đầu ta
Thọ những niềm vui cùng với Phật
Thế gian tất cả nhác hay làm
Bối tâm từ mẫn nên chẳng ngại
Thấy đây tất cả không so màu
Kia như thế trọng ai chẳng kính
Như thế phụng sự Đức Như Lai
Như thế sự tự lợi thành tựu
Như vậy làm đời bớt khổ não
Cho nên con nay được xuất gia

Giống như một ông vua
Hay điều phục mọi người
Chẳng người nào không phục

Vì thân vua cao tột
Kia chẳng phải một mình
Che kia lực của vua
Dứt trừ những sức yếu
Lại chẳng có sai quấy
Bi mẫn tâm trụ nhẫn
Lực ấy ở địa ngục
Hay giúp các hữu tình
Như thế có vua ác
Sân chẳng vua ra lệnh
Như địa ngục khổ kia
Phiền não nơi hữu tình
Khổ kia mà tự thọ
Vui chẳng cùng vua kia
Như được cùng Phật vậy
Thiện tâm nơi hữu tình
Tâm này sao chẳng thọ
Hay giữ nơi hữu tình
Sau sẽ được thành Phật
Thấy hay được tôn trọng
Vui này lại chẳng thấy
Không bịnh lại đoan nghiêm
Vui vẻ mà sống lâu
Phú quý làm luân vương
Đều do nhân vậy.

Dịch xong phẩm thứ tư này ngày 2 tháng 1 năm 2004 tại Tu Viện Đa Bảo, Úc Đại Lợi, nhân kỳ nhập thất lần thứ nhất.

(Phần còn lại từ trang 500 - cột 3 đến trang 562 - cột 1, đã được dịch vào tháng 6 năm 2004, nhân kỳ An cư Kiết hạ tại chùa Viên Giác Hannover, Đức Quốc).

Kinh Bồ Đề Hạnh **Bồ Đề Tâm Tinh Tấn Ba La Mật** **(Phẩm thứ năm)**

Kẻ trí hay nhẫn nhục
Bồ Đề ở tinh tấn
Giải đãi xa rời phước
Như lìa bởi gió cuốn
Tinh tấn lực thế nào
So kia phân biệt nói
Giải đãi chẳng tinh tấn

Như nghi ngờ tự xem
Hay tham ưa ngủ nghỉ
Ham khoái lạc chẳng chừa
Luân hồi khổ bị đấm
Do nơi giải đãi sanh
Phiền não là nhà ở
Lực giải đãi xâm vào
Hay đến cửa vô thường
Tại sao nay chẳng biết
Tinh tấn vì nơi kia
Đây làm kia chẳng thấy
Giải đãi hay ngủ nghỉ
Đây là trâu buông lung
Điều này nếu chẳng thấy
Tất cả đạo đều mất
Ở kia chẳng chứng được
Tại sao tham ngủ nghỉ
Nếu có được uy nghi
Vô thường nếu có đến
Cho đi chẳng thể hết
Làm sao nơi giải đãi
Tinh tấn nếu chẳng tu
An nhiên nếu tinh tấn
Hốt nhiên chón vô thường
Suy nghĩ lấy làm khổ
Thấy kia cửa Diệm Ma
Khô não lại nguy cập
Giây lát nước mắt chảy
Bà con chẳng thể cứu
Nghe địa ngục mở cửa
Tự nhớ nghiệp nóng bức
Thân nơi chẳng thanh tịnh
Lo lắng chẳng được yên
Địa ngục khổ quá nhiều
Ác nghiệp như thế đó
Như cá trong nước chảy
So kia sợ như vậy
Nghiệp địa ngục làm rồi
Lại thọ lửa khổ thiêu
Thân tàn lụi khổ não
Làm sao thanh tịnh được
Ma Vương cùng người khổ
Bắt người tống vô thường
Vô thường khổ hay sợ
Đây là quả giải đãi
Ngu mê đắm ngủ nghỉ
Qua đây mà chẳng nhanh
Vào nơi biển khổ lớn
Lại chẳng được thân người
Trừ vui pháp tối thượng
Vô biên chủng tử vui
Dải dầy cùng cười vui

Nhơn khổ làm sao vui
Thấy thêm lực sân nhiều
Biết kia tự tình tấn
Tự kia làm các việc
Như bình đẳng với kia
Ta được giác ngộ gì
Mà chẳng phân biệt làm
Nơi Như Lai chơn thật
Lời ngay chánh giải thoát
Kia muối, ve, ruồi, nhặng
Cùng trùng, tôm, hến thấy
Nếu được lực tinh tấn
Lại cũng chứng Bồ Đề
So ta được làm người
Hay biết lợi chẳng lợi
Nhớ biết những tinh tấn
Sao chẳng được Bồ Đề
Hoặc bỏ cả tay chân
Điều này sanh sợ hãi
Ngu mê khác chỗ dạy
Lợi này kia chẳng biết
Dứt đi và đốt cháy
Chẳng ngừng đều phát sanh
Vô số những kiếp khác
Mà chưa chứng Bồ Đề
Trải qua vô số khổ
Dài lâu chứng Bồ Đề
Như bị trúng độc khổ
Độc hết khổ đều khỏi
Làm tất cả Thầy thuốc
Cứu liệu các bệnh khổ
Cho nên khổ tiêu trừ
Tất cả bệnh ít đi
Cho nên nói cứu chữa
Thuốc ngọt chẳng lợi bệnh
Thầy giỏi chữa bệnh khó
Thuốc ngọt đều chẳng dùng
Trước sau đều như vậy
Kẻ biết hoặc hay làm
Sau đó hay tu hành
Thân này xả bỏ đi
Người trí xem thân này
Như rau sanh ra vậy
Khô đi sinh đất bụi
Xả này chẳng lia danh
Thân khổ lại làm khổ
Tâm chưa nghĩ việc làm
Người trí tâm chẳng ác
Nên chẳng khổ ác nghiệp
Biết ý pháp làm vui
Đủ vui phước nơi thân
Chẳng đây không luân hồi

Bị khổ sao lại buồn
Tìm đến tội quá khứ
Sâu lợi tha biển phước
Đây lực Bồ Đề tâm
Cùng nhị thừa cần yếu
Như thế lợi chẳng vui
Làm làm sao được khổ
Bồ Đề tâm kéo đi
Người trí lên xe vui
Vì thành tựu hữu tình
Vui thí lực phương tiện
Thân lực khổ sở làm
Quan sát cùng xung tán
Lià phân biệt như thế
Tăng trưởng sự tinh tấn
Thân ta hay năng xả
Vượt khỏi thân phương tiện
Ta tiêu trừ nơi kia
Mất đi số rất nhiều
Mỗi mỗi đều mất đi
Cho đến mãi kiếp tận
Kia cũng cùng tận hết
Ta chẳng có chút gì
Vô biên khổ qua rồi
Tâm ta sao tồn được
Ta cầu nhiều công đức
Vì lợi ở nơi kia
Học mỗi mỗi công đức
Kiếp hết học chẳng hết
Tơ hào công đức ấy
Ta sanh chẳng làm gì
Hoặc sanh ra nơi nào
Cũng không chẳng có gì
Ta vui mà cúng thí
Cúng dường Phật Thế Tôn
Vì tham chẳng thể làm
Nên nguyện không tròn đầy
Chẳng thí sợ người yên
Chẳng tu lo khoái lạc
Như vào trong thai mẹ
Mẹ tuy bệnh khổ não
Quá khứ vì xa pháp
Ta nay chịu quả báo
Sanh ra là như vậy
Phải làm pháp gì có
Tất cả gốc tâm lành
Là tịch mặc thế gian
Gốc kia hằng chẳng lia
Thường được quả báo tốt
Phiền não khổ ràng rịt
Như bị nhiều nổi lo
Nơi kia yêu chướng nạn

Sanh tội mà tự cảm
Nếu người ở nơi nơi
Hay khởi lên nguyện lành
Mà cảm được phước kia
Rộng được quả cúng dường
Nếu người ở nơi nơi
Làm tội giữ vui riêng
Sẽ bị quả báo kia
Rộng được khổ chen vào
Trắng kia chứa ánh sáng
Rộng ra nhiều mùi thơm
Tiếng Phật nghe số một
Chẳng tu sẽ không được
Mà kẻ Thiện Thệ kia
Được chứng pháp Thiện Thệ
Như hoa sen cao cả
Cũng như người biết trắng
Diệt Ma và ngục tối
Dẫn dắt hồn tội kia
Hầm lửa và đồng sôi
Nóng bức tất phải vào
Lửa cháy cùng đao gậy
Cắt thịt trăm ngàn miếng
Dọa vào nơi thành nóng
Đều do nơi bất thiện
Cho nên tâm làm thiện
Những nhỏ nhoi xem xét
Nướng vào cờ Kim Cang
Tu học mà xem xét
Đầu tiên quán hòa hợp
Chẳng xem kia chẳng học
Mà chẳng gọi tối thượng
Kia cần tâm tạo rồi
Sanh vào nơi chốn kia
Tăng trưởng những tội khổ
Cả cuộc đời chẳng tu
So kia chẳng cầu thắng
Ba việc lớn nên biết
Do nghiệp phiền não lực
Tương lai làm nhơn ác
Nơi đây làm thế nào
Thế gian lắm phiền não
Giữ người chẳng tự do
Ta như người chẳng kham
Cho nên ta chẳng làm
Vì nghiệp nên phải tu
Làm sao ở được yên
Phải quán ta chẳng ta
Như thế ta làm rồi
Một giọt nước cam lồ
Chim ăn biến cánh vàng
Ý ta thật hạ liệt

Hay khỏi khô nạn nhỏ
Sân làm tâm khó khăn
Chẳng lành còn sanh tội
Thấy vô tâm phát khởi
Rộng thay hơn khó khăn
Cho nên tâm thanh tịnh
Nên tụng văn câu này
Làm cho kia ba cõi
Ta xa rời hí luận
Ta thắng được tất cả
Chẳng ai thắng được ta
Ta nay phải tự biết
Là Sư Tử con Phật
Hữu tình lia ta người
Vì kia được tối thượng
Đừng cho oán giải đãi
Giải đãi oán tự xa
Dẫn vào đường ác thú
Thân lành bị phá hoại
Do ta từ ngu ác
Từ ăn uống thọ khổ
Kia thọ nơi tất cả
Tu hành nương ngã mạn
Để được có tiếng thơm
Yếu kém nói thế nào
Như thế nếu đồng mãnh
Tự thắng oan gia kia
Siêng năng tu điều này
Mạn oán nếu chẳng thắng
Tâm mạn kia nếu khởi
Thì thật oan gia ta
Thắng quả tuy muốn sanh
Quả ấy tất phải mất
Giống Sư Tử siêng năng
Thấy giống thú phiền não
Phiền não thú ngàn vạn
Chỉ chúng chẳng thể địch
Trong đời khổ não lớn
Người tự thấy đầy đủ
Phiền não chẳng hàng phục
Liên gặp khổ thế này
Ta làm cho đầu rơi
Cho đến cả tâm can
Phiền não các oan gia
Tất cả ta chẳng phục
Do hơn tu tinh tấn
Mạn kia nghiệp tận diệt
Rộng được quả báo lớn
Tự cảm niềm vui thú
Vì vui vẻ tu hơn
Kia chạy chẳng theo kịp
Chỗ tu chẳng quyết định

Lại được chẳng thù thắng
Luân hồi muốn chẳng đủ
Giống như dao dính mật
Phước cam lồ nếu tham
Ăn xong chuyển ra tốt
Đây là nghiệp tịch tịnh
Cảm diệu quả nương theo
Nهار ngày nóng đêm lạnh
Ngày đêm hay xung khắc
Tin tấn là sức mạnh
Năng phá các giải đãi
Rộng được hay xa lìa
Thân tâm hay yên vui
Phiền não gây ngục cứng
Phá kia niệm kiếm huệ
Giống kiếm gỗ mang theo
Cùng học người nữ kia
Giữ kiếm tay chẳng dùng
Sợ mất cũng như thế
Nghĩ kiếm mất rồi thì
Địa ngục ở tại tâm
Thế gian biết người lành
Chẳng chịu uống máu độc
Tâm sám cũng như thế
Nếu tâm sám chẳng làm
Xuất gia tâm tinh tấn
Nهار giữ gìn bát dầu
Bát rơi tức phải chết
Rơi vào chỗ sợ hãi
Vì ngủ nghỉ giải đãi
Giống rắn độc tự hoại
Chẳng đi sẽ bị thương
Chạy mau kêu cứu cấp
Mỗi mỗi hỏi quá sâu
Làm cho tâm suy nghĩ
Hỏi này chẳng thể giữ
Vì sao ta lại làm
Hòa hợp là nghiệp nhơn
Dứt bằng kiếm chánh niệm
Vì sao tâm tự vị
Do niệm này rộng được
Chánh niệm tâm chẳng phát
Tơ hào chẳng thể diệt
Nghiệp đến như qua lại
Tất cả báo đều được
Như kia Đổ La Ca (Tulaka)
Tùy gió mà mang đến
Người tinh tấn cũng vậy
Tặng thượng được như thế.

Bồ Đề Hạnh Kinh (Hết quyển 2)

Kinh Bồ Đề Hạnh (Quyển thứ 3)

- Thánh Long Thọ Bồ Tát tập tụng.
- Tây Thiên Trung Ấn Độ Nặc Lan Đà La Quốc.
- Mật Lâm tự Tam Tạng Minh Giáo Đại Sư.
- Tứ tử Sa Môn Thần Thiên Tức Tai phụng chiếu dịch.
- Sa Môn Thích Như Điển, Phương Trượng chùa Viên Giác Hannover, Đức Quốc, dịch từ Hán văn ra Việt văn.

Bồ Đề Tâm Tịnh Lự Bát Nhã Ba La Mật Đa (Phẩm thứ 6)

Phật vui tinh tấn thêm
An trụ ý Thiên Định
Thương cho kẻ tán tâm
Trụ vào nơi phiền não
Ta nay biết thân tâm
Chẳng sanh nơi tán loạn
Cho nên xa thế gian
Lại chẳng lìa nghi cảm
Lợi ích làm yêu thương
Ái chẳng lìa thế gian
Kẻ trí cùng suy nghĩ
Cho nên bỏ việc này
Nương vào Samatha (chỉ)
Vipassana thủy
Như thế mà trở dậy
Dứt trừ các phiền não
Trước cầu Samatha
Chẳng nhiệm việc thế gian
Vô thường vẫn hằng hữu
Do ái là chánh yếu
Nếu thấy ngàn lần sanh
Lại chẳng khởi ái nhiễm
Chẳng vui Vipassana
Lại chẳng ở chỗ định
Thấy rồi chẳng dùng đủ
Như nghịch với quá khứ
Như thật mà chẳng thấy

Yên ổn hết phiền não
Ý nương nơi ái tập
Bị phiền não thiêu đốt
Tư duy bị sa đọa
Đời ngắn cõi Đâu Suất
Bạ lạnh chẳng dài lâu
Pháp kiên cố chẳng thành
Làm cùng mê giống nhau
Chắc chắn đọa ác thú
Ngu mê sao giống nhau
Vì độc phân chia vậy
Giống như kẻ thân quen
Giây phút rộng sân hận
Tánh phàm phu sanh khác
Hi nộ cùng vô định
Sân nhiều thật khó lia
Xa lia thật lợi ích
Yêu đuổi tâm tự than
Trói buộc cùng tội yêu
Kia chẳng bỏ sân si
Chắc đọa vào đường dữ
Mê ngu chẳng giữ tâm
Vì thế chẳng công đức
Tự than là khổ sở
Luân hồi nay tự chọn
Giữ nguyên việc ngu mê
Ở nơi ấy chẳng lành
Chẳng hay chẳng hòa hợp
Việc kia lại rộng ra
Một thân ta vui say
Mà ý chẳng tham muốn
Xa rời nơi ngu mê
Tiếp nối sự yêu thương
Chẳng phải thể tán thán
Ở nơi việc lành nào
Lại như ong tạo mật
Yên lặng được thành tựu
Ta làm tất cả nơi
Như kẻ chưa từng là
Thường được gần nhiều người
Tán thán mà kính ái
Nếu mê ở nơi nơi
Được ý vui thì vui
Cho nên thế gian này
Vì sanh tử sợ hãi
Cho nên kẻ trí kia
Sợ hãi nơi sanh tử
Biết ngàn việc khổ não
Ở nơi giữ quyết định
Nếu ở trong sát na
Tự tu việc siêng năng
Rộng khắp danh xưng tốt

Lại có lợi dưỡng nhiều
Kẻ kia giống người ấy
Ta đây chẳng công đức
Nếu hay thêm hủy báng
Ta lại vui tán thán
Chỉ hủy báng không sân
Xưng tán lại chẳng vui
Nơi Phật và hữu tình
Loài loài đều như thế
Xưng tán được công đức
Hủy báng tự chuốc khổ
Thế gian chẳng suy nghĩ
Cho nên gọi ngu si
Tự tánh khổ cùng ở
Sanh kia sao thấy vui
Ngu mê chẳng bằng hữu
Điều này Như Lai nói
Nếu bởi tại ngu mê
Lợi riêng chẳng yêu thích
Nếu vào cửa lợi khác
Như thế là tự yêu
Chẳng mất nơi hữu tình
Chẳng một lòng thờ phụng
Tổn nơi làm việc lợi
Như phiền não hại tốt
Như cung điện chư thiên
Cùng với cây, cảnh, nhà
Tùy theo tâm vui kia
Theo ý được cao cả
Tự tánh làm lớn ra
Chỉ vì chỗ vô ngại
Nơi kia chưa hề thấy
Lại cũng chẳng thể xem
Giàu có như ly sành
Tuy có chẳng chắc chắn
Thọ dụng thật tự do
Khổ nào rời xa đi
Như trộm áo người khác
Dem mặc lên thân mình
Đi đứng chẳng tự tại
Khổ nào muốn lìa khỏi
Gởi đủ nơi tự thân
Phép kia thật khổ sở
Ta như thân này đây
Có thân phải có hoại
Quan sát nơi thân này
Tánh và thân lìa nhau
Tánh ấy chẳng hoại được
Thân ấy cần phải ăn
Có sanh phải có tử
Sống nơi cảnh hữu tình
Kia lại thấy việc ấy

Tất cả đều phân ly
Như người xa đường đi
Muốn ở lại nơi nhà
Sầu lo kia chẳng được
Chỉ cầu có chướng ngại
Luân hồi giống như thế
Hoặc thọ lại thân này
Thật cả nơi bốn người
Kẻ kia muốn xa lìa
Như thế cứ từng thân
Oan gia chẳng than khóc
Như thế mà thành tựu
Chẳng che giấu thế gian
Lúc thế gian quá khứ
Sanh tử chẳng hối hận
Việc làm, làm chẳng gần
Hay lìa khổ thế gian
Niệm Phật tâm mộng đây
Chẳng có người hủy báng
Như thế điều thân ý
Yên vui không phiền muộn
Như thế ta từng làm
Dứt sạch các phiền não
Giải thoát nơi tự tâm
Lại giải thoát tất cả
Được tâm bình đẳng này
Đời này và đời sau
Lìa xa khổ não trời
Cho đến cả địa ngục
Nếu cả nam lẫn nữ
Chấp tay cùng cung kính
Lợi lành chẳng nói cùng
Không tội có thể nói
Có tốt dùng vàng ròng
Xa lìa sự sợ hãi
Việc này nếu hay làm
Được tối thượng an ổn
Kẻ kia được việc này
Ta cũng được không khác
Rõ ràng làm như thế
Làm sao chẳng vui nhàn
Một lòng giữ tham ái
Điều này sanh cõi thấp
Nghiệp cảm cửa Diêm Ma
Thấy rồi liền sợ hãi
Cửa kia bị kẻ oán
Phiền não này chẳng giống
Chia rõ giữ lòng tham
Nay thấy làm sao ra
Qua rồi tự chứa lấy
Mỗi mỗi kia thấy biết
Kia giờ nơi ăn uống

Đồ kỵ chẳng nhượng bộ
Chẳng dừng nơi tham lam
Chỉ ái thịt da này
Lại cùng huyết máu đẹp
Ăn uống coi làm trọng
Như thấy cả tâm hồn
Khô đét và việc làm
Tướng mạo cũng như thế
Thấy mà sinh kinh sợ
Miệng thở cùng răng nhai
Tất cả chỗ bất tịnh
Bất tịnh chẳng có cùng
Ăn uống kia ra gì
Thấy chứa nhóm nhiều thí
Riêng vui từng nhỏ nhặt
Xú ứ há chẳng suốt
Kẻ dục tâm tự mê
Tham này nghĩa gốc khổ
Kẻ mê đắm niềm vui
Chẳng đắm tức chẳng có
Thế nào mà chẳng lia
Tướng già suy sanh ra
Thịt, bùn thêm nhiễm vào
Chẳng hiểu kia huyễn mộng
Nên lại vui chẳng dừng
Như dây đầy bất tịnh
Người mê chẳng suy nghĩ
Bất tịnh nhiều như thế
Kia vậy có vui gì
Xác thịt gồm chẳng sạch
Ngu trí đều thấy hết
Tự tánh vốn vô tâm
Làm sao yêu xác ấy
Nếu chẳng tâm yêu kia
Tức thấy rõ ràng rồi
Nếu hay chẳng đây kia
Chính chẳng thấy hại sao
Riêng có chẳng bất tịnh
Mà tự chẳng hy hữu
Như vậy chẳng tự sạch
So kia chẳng hy hữu
Ngu mê tâm bất tịnh
Thân giống như hoa sen
Ánh sáng mặt trời lên
Chẳng tịnh yêu thân sao
Bất tịnh nay vô thường
Nhiễm ái làm chẳng đúng
Muốn ra thân đoan chánh
Vì sao do ái nhiễm
Làm sao giống kia được
Do tham kia bất tịnh
Ở bất tịnh địa kia

Mâm mông phát sanh thêm
Kia thọ thân bất tịnh
Thân này chỉ toàn trùng
Thân này chẳng sạch sẽ
Chẳng sạch tức chẳng yêu
Bất tịnh chẳng phải một
Mà người tự chẳng ngờ
Chẳng khác bình bất tịnh
Bình này chứa nhiều ái
Long não thơm cùng gạo
Ăn uống lấy làm thích
Vào miệng thấy thật ngon
Hợp với chỗ thanh tịnh
Nếu đây biết rõ ràng
Kia bất tịnh chẳng lia
Xấu xa như rùng độc
Thân này cũng như thế
Da thịt cùng nước dãi
Thấy vậy nên phải sợ
Tức hay biết đây kia
Lại sao sanh ái lạc
Bạch Đàn hương lại sạch
Thân chẳng tốt như thế
Làm sao hương thù thắng
Dùng tâm để yêu riêng
Tự tánh thú nếu tham
Chẳng vui nơi tịch tịnh
Lại nơi pháp các hương
Tất cả đều nhiễm ô
Nếu lại tóc kia dài
Răng miệng cũng dơ đen
Trùng dơ ở nơi ấy
Tánh ác làm thân khổ
Cuồng loạn tự si mê
Muốn dùng làm đất lớn
Lại mang những đao gậy
Một lòng chờ tự chết
Rùng lạnh thân gầy khô
Lại thấy nghe sinh ác
Rùng kia cốt bị động
Người mê bỏ ái vui
Bất tịnh là như thế
Khổ này làm ái kia
Như kia đọa lạc vào
Chẳng khổ đau chẳng thọ
Người trẻ tham thọ vui
Chẳng cầu lực thắng hỷ
Người trẻ nếu chẳng cầu
Già đến muốn làm gì
Như kia mặt trời lặn
Làm khổ chẳng thành tự
Lại như bây nay kia

Đền tôi chẳng về lại
Tích trượng cùng bình bát
Ở đường gặp khốn khổ
Như mất người mẹ rồi
Chẳng nương tựa như vậy
Nếu tự mình mê đắm
Tự bán làm nô lệ
Kia chẳng được tự tại
Lại hay bị nghiệp kéo
Như đàn bà sanh đẻ
Như chiến tranh khó giữ
Kẻ mê muốn điên cuồng
Tự thấy mình nô bộc
Kẻ lia muốn tâm tịnh
Bối khổ hay quan sát
Thấy muốn kia thiêu đốt
Lại như độc dược vậy
Người mê muốn cảnh dục
Vui rộng giữ bảo thủ
Chẳng lợi việc không cùng
Thanh tịnh đều phá hoại
Thế gian của hư uyển
Người ngu cứ thế tham
Luân hồi qua lại khổ
Giải thoát lúc nào được
Như thế vị tham dục
Kẻ muốn thọ chẳng ít
Giống như bò kéo nặng
Đến kia chẳng có cỏ
Vị dục cũng chẳng kém
Thấy thế người chẳng ưng
Thấy rồi phá đúng sai
Sát na hiểu rõ ràng
Nơi thân này mà làm
Tất cả đều gói lại
Thắng định nghiệp chẳng tu
Tất nhiên đọa địa ngục
Nơi kia trăm ngàn kiếp
Bị thọ khổ chẳng hay
Kia bị hành khổ sở
Chẳng cầu nơi giác ngộ
Chẳng gậy dao lửa độc
Chẳng núi oán rừng gươm
Kẻ ly dục nếu thế
Nói lia khổ địa ngục
Xa lia dục như thế
Sanh ái lạc phân biệt
Ái lạc nơi không không
Mà tranh cãi tốt xấu
Tốt lành ánh trắng sáng
Bạch Đàn hương thơm tho
Rộng rãi tòa lâu các

Đi ở thật thoải mái
Rừng vắng nghe chẳng ồn
Gió mát nhẹ đưa xa
Nơi kia thật thanh tịnh
Suy nghĩ tâm lợi lạc
Nếu nơi ấy gần gũi
Nhà không dưới gốc cây
Bỏ ái lìa phiền não
Tự tại giữ tai mắt
Nơi ấy chẳng chủ tớ
Tự tại đi đứng ngồi
Hoan hỷ vui khoái lạc
Chẳng phải Đế Thích Thiên
Quán công đức trí tuệ
Như thế nơi các pháp
Làm tăng thêm Bồ Đề
Tiêu trừ những nghi hoặc
Nếu quán như thế ấy
Cả ta người chẳng hai
Ta tự làm tất cả
Được vui lại bình đẳng
Tay làm được nhiều việc
Giữ gìn như một thân
Đòi hoại pháp chẳng hoại
Niềm vui cũng như thế
Như ta ra khỏi khổ
Mỗi mỗi đều tiêu trừ
Như thế ta giữ gìn
Làm chỗ cho hữu tình
Ta nếu thương được kia
Làm cho vui bình đẳng
Kia được vui vẻ rồi
Là tự thắng được rồi
Nếu ta chẳng yêu kia
Kia sẽ sợ khổ sở
Khổ sở kia chẳng thoát
Nơi ta thắng được gì
Khổ hai nầy nếu được
Đều do chẳng chấp ái
Sau nầy khổ hại thân
Làm sao mà giữ được
Ta nếu giữ tà kiến
Lại khởi lên ngã mạn
Như thế lại sanh nữa
Như thế lại chết nữa
Làm tội chẳng làm tội
Như chân tay của kia
Nếu chân tay chẳng cùng
Vì sao gọi là nói
Điều nầy biết chẳng giống
Tâm ở nơi ngã mạn
Cùng nhau đoạn hết rồi

Kia tự nghi tùy lực
Hạt giống cùng trước sau
Đi đứng cùng quân ngũ
Nếu đây chẳng khổ sở
Kia chẳng biết sao được
Nếu gốc chẳng chủ tế
Đòi tất cả chẳng thẳng
Nếu ở nơi giới luật
Khổ này chẳng thể thành
Nếu giữ giới thanh tịnh
Hay trừ tất cả khổ
Tất cả khổ không nhơn
Lại các khổ chẳng có
Thương khổ nhiều như thế
Lực ấy hay phát sanh
Suy nghĩ nơi thế gian
Cho nên thương khổ nhiều
Một khổ mà chẳng nhiều
Thấy hữu tình gặp phải
Thương khổ như thể sanh
Nơi ta người bình đẳng
Tự khổ chẳng tiêu trừ
Muốn tiêu trừ khổ kia
Cho nên người sáng suốt
Nói kia lời hữu tình
Kẻ lành quán như thế
Khổ kia được bình đẳng
Lại ở nơi Vô Gian
Như vệt bơi hồ sen
Vì giải thoát hữu tình
Kia được biến hoan hỷ
Như thể thường chẳng đủ
Như vị giải thoát kia
Làm cho được lợi tha
Vô ngã lại chẳng nghi
Lợi tha lại chẳng cầu
Quả báo ai yêu được
Cho nên ta như thế
Vô đức mà tự mãn
Bi tâm cùng tâm hộ
Vì kia mà khởi lên
Người trí biết rõ ràng
Giống như máu huyết vậy
Kẻ trí hiểu rõ rồi
Quan sát vật chẳng thật
Thân này chẳng làm khác
Vì sao lại chẳng biết
Chính mình biết thân kia
Như thế lại chẳng lia
Tự biết như thế rồi
Chẳng biết công đức kia
Tự tánh chẳng vui xả

Lại quan sát kia bỏ
Thân này là hòa hợp
Nhơn duyên như bắt tay
Đây là duyên thế gian
Hữu tình sao chẳng biết
Vì sao học vô sanh
Như học phải tự biết
Tự thân mà chẳng phải
Chính đây như thân kia
Như thế mà lợi tha
Làm rồi chẳng nghi ngờ
Quả chín mùi tự lãnh
Sẽ chứng quả vô sanh
Như thế học thế gian
Tâm từ và tâm hộ
Tâm ái này tự kết
Sâu xa như phiền não
Trí hữu tình sợ hãi
Vì Thầy mà cho học
Nếu hay học thế này
Tuy lia mà chẳng lui
Sa Môn thấy sợ hãi
Kia chẳng được giữ gìn
Nếu tự cùng với kia
Cấp tốc mà cứu hộ
Sân như oán hận nhiều
Vô ái sợ ít nhiều
Là tối thượng bí mật
Ta người chuyên đổi lợi
Nước đất cùng bay cao
Cùng với người giết hại
Dụ như lúc bấy giờ
Cứu độ kẻ đói khát
Nếu người vì tài lợi
Giết cha hủy Tam Bảo
Thấy đời ác đẹp đẽ
Chết vào nơi A Tỳ
Chẳng hạn người có trí
Thấy ưa thích cúng dường
Thấy oán chẳng muốn nhiều
Cúng dường nói thế nào
Hôn lia mà tự lợi
Xả rồi giữ làm gì
Lợi tha lại chẳng sanh
Thế nào xả thọ dụng
Tự lợi này hại kia
Địa ngục sanh riêng vào
Tự hại mà lợi tha
Các công đức đầy đủ
Tác ý lành thấy được
Như thế làm nơi khác
Hạ liệt chẳng tự yêu

Ngu si vào ác thú
Tự lợi biết rõ ràng
Nay phải làm tôi tớ
Lợi tha vi tế biết
Phải biết chủ tự tại
Đời này nhiều khổ nảo
Xưa tự mê tham ái
Đời nhiều kẻ ham vui
Vì kia xưa lợi lạc
Cần thiết nói nhiều rồi
Ở trung gian thấy rồi
Ngu mê vui tự làm
Mâu Ni lợi tha vậy
Chẳng cầu quả giác ngộ
Luân hồi có vui gì
Tự khổ sở cùng kia
Hồi chuyển chẳng do được
Quan sát ở đời sau
Thiện lợi chẳng thành tự
Nơi nô bộc khởi nghiệp
Chủ chột mà thọ lại
Hỗ tương cùng lợi lạc
Kẻ mê thấy xa lia
Ngược lại khổ hỗ tương
Bèn thọ ác khổ báo
Nếu gặp họa thế gian
Cho đến khổ khó lường
Kia tất cả tự làm
Vì sao đây làm thế
Chẳng thể bỏ tự thân
Nơi khổ chẳng thể lia
Như chẳng lia nơi lửa
Chẳng thể xa đốt hại
Tự khổ nếu hay dứt
Hay tiêu trừ khổ kia
Sau đấy tự kia thọ
Cho nên cố giữ lấy
Kia nay chẳng nghĩ riêng
Lợi ích các hữu tình
Kia quyết định ý làm
Nhơn nghiệp có phân biệt
Mắt có thể thấy được
Sự quán chẳng phải mắt
Tay vì cầm đồ dùng
Giữ lấy là tay ấy
Cũng vì các hữu tình
Lại chẳng ở thân thấy
Lìa thấy cùng Thiện Thệ
Thường làm lợi như thế
Thấy kia người hạ liệt
Mà khởi thấy tự tha
Chỉ xem kia tăng ái

Tâm ta chẳng nghi kỵ
Làm đây thiện vô ngã
Liên đặc vô ngã vậy
Hủy báng và tán thán
Chẳng khổ lại chẳng vui
Ngã sở là nhơn nghiệp
Làm kia tốt ở yên
Khiêm nhường trong đời tốt
Vô đức lại có đức
Kẻ kia đức chẳng xứng
Tất cả đức tự có
Khiêm hạ nếu như đây
Hơn ta do được bỏ
Lìa giới thấy phiền não
Do được vô ngã lực
Như Thầy cùng người bệnh
Tùy sức thuốc sai khác
Như ta mà cứu chữa
Tự thấy như thế nào
Tự nhiên có công đức
Đức kia ta chẳng trụ
Địa ngục cửa ác kia
Nơi kia buồn chẳng sanh
Là được công đức vậy
Bỏ rồi làm kẻ trí
Nếu tự quán bình đẳng
Lợi ích tự tăng trưởng
Tự lợi chia trật tự
Đấu tranh được thành tựu
Tất cả thế gian này
Ai được thấy công đức
Nếu tên công đức này
Chẳng nghe người này được
Tội gốc chứa nơi tâm
Lại chẳng tự cúng dường
Ở nơi phân lợi ích
Mà cuối chẳng được rộng
Có thấy mà mừng vui
Dài lâu tất chẳng toại
Như thế tất cả người
Cười khẩy mà hủy phạm
Hạ liệt tâm ngã mạn
Tự thắng giống khiêm nhường
Trí huệ khoác dung nhan
Chung tộc cùng của cải
Đây là cái đức riêng
Thường muốn nghe xưng tán
Nghe tán sanh thắng tâm
Hoan hỷ mà được vui
Điều này được lợi lạc
Tự nghĩa lực công đức
Xưa tạo đây trời buộc

Bị đây chẳng chánh nghiệp
Đến đây ít báo rồi
Thường hay ở luân hồi
Như thế nơi luân hồi
Thọ kia trăm ngàn khổ
Trải qua vô biên kiếp
Chẳng biết khi nào ra
Bị khổ thường khôn nhiều
Tội tâm kia chẳng biết
Như thế chẳng hiểu biết
Dài lâu phát hạt lành
Sau thấy lời Như Lai
Chơn thật đượ công đức
Kia nếu thấy quá khứ
Chẳng thọ ác nghiệp kia
Bồ Đề thật an vui
Lạc này chẳng nên lia
Như thế mà giữ lấy
Kia đến tận cổ rồi
Kia làm sao lại đượ
Ngã mạn và bất thiện
Các hành và thân này
Xem thế mà chẳng thấy
Rộng đượ như thế lia
Lợi tha kia sẽ làm
Tự vui mà khổ kia
Làm này cùng hạ liệt
Kia tự dấy một lòng
Nơi kia nuôi ái nhiễm
Ở giữa nhẩn suy nghĩ
Lúc nào làm điều này
Lại tự xả khoái lạc
Kia khổ lại chẳng làm
Tự mình phải rơi đầu
Lại chẳng tạo riêng biệt
Cho đến nơi nhỏ nhoi
Điều này Mâu Ni nói
Do biệt thắng lành thay
Nơi kia tối xung tán
Giống nô tỳ làm chủ
Sẽ làm việc hữu tình
Kia ở nơi mất mát
Vô định chẳng công đức
Tự như chẳng biết người
Làm đượ công đức này
Kia nếu lại chấp làm
Tự làm và làm kia
Kia làm và nơi đây
Tất khổ nào tự lui
Tu này là số một
Mà chưa đượ lực này
Giống người mới uy nghi

Nơi tài sản sợ hãi
Như thể thọ thân này
Giữ tâm chẳng tán loạn
Kia nên ở như thế
Kia đây chẳng làm gì
Mà hay thường quan sát
Đừng cho vọng tâm khởi
Như thể điều phục ta
Tức tất cả mất đi
Thấy ngã ấy đi đâu
Vô minh tất cả hoại
Cùng kia lúc quá khứ
Như kia tiêu tan ngã
Tự lợi ngã nay có
Này xa lìa chẳng xa
Như người mua của kia
Khổ nhiều chẳng tự tại
Kia hữu tình chẳng đồng
Chỉ tên chẳng tán loạn
Cho nên như người kia
Giúp ngục tốt chẳng khác
Trong ngục có nhiều loại
Bị hại lại lâu dài
Đây được làm tự lợi
Oán niệm kia chẳng sanh
Chẳng làm mà tự ái
Mà tự ái được rồi
Nếu thấy tự giữ gìn
Hộ trì chẳng thật vậy
Thân này lại như như
Mà làm để bảo hộ
Được thượng phẩm nhẹ nhàng
Đến đây cũng như vậy
Nếu đến được đây rồi
Như đất gom tất cả
Nếu chẳng thể tròn đầy
Người nào mong dụng ý
Ái tâm gốc phiền não
Mà chẳng thể phá được
Như kia giàu có lâu
Chẳng thể cầu tất cả
Nếu tham nơi vật khác
Chẳng nhận tên gọi hiền
Cho nên cầu tăng trưởng
Thân tâm chẳng buông lung
Ái kia diệt hết rồi
Đây động đây chẳng biết
Các ác thân bất tịnh
Ngã này chấp thế nào
Của thân này là gì
Chỉ sống mà không chết
Cùng đất cũng chẳng khác

Ta thấy chẳng phá gì
Vì đây chẳng phải thân
Hư thọ thật khổ não
Sao ở nơi vô tình
Lại khởi sân hận được
Ta nay tìm nuôi sống
Cuối cùng cho chim ăn
Đến đây chẳng sân ái
Ái kia làm sao còn
Nếu kia giữ sân hận
Nên hoan hỷ cúng dường
Kia như thế chẳng biết
Làm sao biết khổ vui
Ta nay yêu thân này
Bởi vì là thân ta
Tất cả yêu thân này
Vì sao ta chẳng yêu
Vì vậy ta xả thân
Vì bỏ cả thế gian
Xem đây nhiều khổ ải
Giống như mang bình nghiệp
Nghiệp kia của thế gian
Ta đi mang theo cùng
Yên lặng chẳng tán loạn
Phải đoạn nơi vô minh
Cho nên phá phiền não
Nơi ta ở Thiên Định
Tà đạo chẳng nhập tâm
Có tên sống cao thượng

Kinh Bồ Đề Hạnh (Hết quyển 3)

Kinh Bồ Đề Hạnh (Quyển thứ 4)

- *Thánh Long Thọ Bồ Tát tập tụng.*
- *Tây Thiên Trung Ấn Độ - Nại Lan Đà La Quốc - Mật Lâm tự, Tam Tạng Minh Giáo Đại Sư Sắc Tử Sa Môn Thần Thiên Tức Tại phụng chiếu dịch.*
- *Sa Môn Thích Như Điển, Phương Trượng chùa Viên Giác Hannover, Đức Quốc, dịch từ Hán văn sang Việt văn.*

Bồ Đề Tâm - Bát Nhã Ba La Mật Đa (Phẩm thứ 7)

Như Lai nhân trí tuệ (Prajnàpàramità)
Vì tất cả thế gian
Nay cầu xa lìa khổ
Cho nên sanh trí tuệ
Chơn Như (Paramartha) và thế gian (Smvarti)
Nay nói hai pháp này
Biết Chơn Như Phật vậy
Thuyết pháp làm trí huệ
Vớ thế gian phàm phu
Thấy hai loại giống nhau
Hại cùng thắng cả hại
Cho đến giống với đời
Thấy được hai việc rồi
Thấy tức để biết vậy
Thấy biết tánh thế gian
Đầy dụ cho chơn như
Điều này chẳng đến đi
Người trí chẳng không thấy
Màu sắc tự phân minh
Cho đến cùng giống nhau
Bất tịnh làm cho tịnh
Người trí giống có lợi
Vì trí thế gian vậy
Cho nên nói tánh đời
Vì thấy nơi chơn như
Thấy cả từng sát na
Thế gian làm giống nhau
Việc này chẳng mất đi
Như người nữ chẳng sạch
Khác đời cùng những hại
Nghĩa Phật phước hư huyền
Làm sao ta tin được
Hữu tình nếu cảnh huyền
Làm sao lại sanh diệt
Nhơn kia làm hòa hợp
Lại được nơi duyên huyền
Chủng tử hữu tình sanh
Thế nào là chơn thật
Giết kia người hư huyền
Tánh vô tâm cùng tội
Bình đẳng tâm hư huyền
Tội phước được sanh khởi
Chơn ngôn lực giữ gìn
Huyền cảnh tâm chẳng chấp
Kia đây nhiều loại huyền
Tất cả do nghiệp sanh
Sao có nơi một người
Được tất cả các lực
Nếu ở nơi chơn như
Hoặc ở nơi tịnh giới
Như thế tức Phật làm
Ai làm việc giác ngộ

Nhơn duyên sẽ đoạn hết
Huyền hóa chẳng thể được
Nhơn duyên nếu đoạn hết
Sẽ chứng được vô sanh
Nếu chẳng trụ nghi vọng
Huyền cảnh sẽ chẳng thành
Huyền cảnh nếu chẳng có
Tất cả chẳng thể được
Như thế là chơn như
Được hiện nơi tâm thân
Tâm như thế nếu chia
Hư huyền thấy thế nào
Tâm chẳng thể thấy tâm
Thế Tôn đã nói vậy
Như kiếm đao tuy bén
Biết lợi chẳng tự dứt
Tự tánh nếu rõ được
Lại giống như ánh đèn
Phá tôi có tên vậy
Nếu không làm sao sáng
Lại giống như thủy tinh
Góc gác là trong sáng
Vì xanh nên được xanh
Ảnh hiện tùy màu sắc
Chẳng xanh mà hiện xanh
Như tâm mà tự làm
Lại như ánh sáng kia
Người trí biết việc này
Trí huệ sẽ khai thông
Người trí nói thế nào
Tuy mở mà chẳng mở
Như người chẳng chấp thấy
Người đá lại chẳng sanh
Do đây nghĩa chẳng hai
Lại cùng vô tâm thức
Duyên niệm chẳng thể được
Phi niệm mà lại sanh
Hư vọng niệm như độc
Nghĩa là nhơn hoặc quả
Vì pháp mà tự nói
Nói về thuốc của mắt
Thấy bình chẳng thấy thuốc
Nếu thấy nghe biết được
Đây có thật chẳng có
Nhớ lia nơi khổ não
Thật này nên nhớ niệm
Niệm niệm mà không chán
Tâm này sẽ bình đẳng
Phía trước chiêu cảm người
Biết rằng chẳng sở hữu
Như huyền chẳng thật có
Vọng tâm tự thấy ra

Ở trần lại luân hồi
Giống như không nương tựa
Trụ trần tánh cũng thế
Lại cũng chẳng chỗ có
Nếu cũng việc chẳng lành
Bất thiện kia có được
Nếu tâm có thủ xả
Bỏ tất cả Như Lai
Như thế dụng tâm ý
Mà có công đức nào
Biết được tất cả huyền
Dứt phiền não thế nào
Nơi kia tam độc huyền
Xa rời không nên làm
Biết nơi tâm phiền não
Việc kia chưa làm hết
Nơi kia thấy được rời
Có không ý chẳng mạnh
Phiền não tánh chẳng cùng
Cùng không thật phức tạp
Đến kia chẳng cần học
Sau kia cũng chẳng được
Tánh kia mà chẳng được
Lại cũng chẳng thể thấy
Tánh kia nếu vô trụ
Thân này trụ thế nào
Nếu tánh mà chẳng có
Thân trụ nơi vô tánh
Vậy tánh như đến đi
Tùy hiện mà chẳng nhiễm
Kiếp Thụ (Kalpataru) cùng Ma Ni (Cintamani)
Hay như ý viên mãn
Phật biến hóa cũng thế
Hay vì làm hạnh nguyện
Giống pháp chú (Garudika) rừng cây
Chú thành rồi khô hoại
Chất độc tuy hại lâu
Kia kia đều tiêu diệt
Tu hành của Bồ Tát
Hay làm các sự nghiệp
Bồ Đề hạnh tối thắng
Cây Phật hay thành tựu
Do kia hành bình đẳng
Mà ở nơi tịch tĩnh
Lại được bất tư nghì
Cúng dường được quả gì
Tùy kia đã gây nhơn
Mà được quả đó vậy
Cúng dường cùng chơn thật
Được quả mà xưng thật
Thế nào được pháp không
Thật được pháp giải thoát

Chẳng lia đường tịnh mặc
Lại chứng nơi Bồ Đề
Kia chẳng cầu Đại Thừa
Pháp vì cầu viên mãn
Nhị thừa được thành tựu
Thành tựu chẳng viên mãn
Nếu kia đó tạo nhơn
Sợ hãi nơi Đại Thừa
Riêng sợ kia chẳng thật
Sợ này thật có tên
Pháp yếu này phải biết
Đại Thừa mà lý luận
Lìa đây làm pháp kia
Biết kia luận ngoại đạo (Vedàdi)
Pháp lấy Tăng làm gốc
Tăng biết Pháp xuất ly
Tâm nếu có đấm trước
Niết Bàn khó thể được
Giải thoát tâm chẳng ràng
Phiền não được tiêu trừ
Phiền não nghiệp tiêu trừ
Đều do lực giải thoát
Ái thủ chẳng nương theo
Nơi đây chẳng chấp giữ
Ái nghiệp dần yếu đi
Do vậy chẳng si ái
Thọ ái cùng tương duyên
Do thọ này mà có
Ở yên có tâm chấp
Được gọi là nơi nơi
Nếu tâm chẳng trống không
Lại có tên đấm nhiễm
Tâm tánh nếu đều không
Như thức mà chẳng được
Như bạc chánh đẳng giác
Hay nói các diệu pháp
Đây nghĩa của Đại Thừa
Đại Thừa hay bình đẳng
Thuyết pháp ở một lúc
Hiểu tất cả việc lo
Bình đẳng chỉ một vị
Chư Phật đã chẳng nói
Ca Diếp Đại Tôn Giả
Như lời mà chẳng biết
Kia đây chẳng hiểu được
Chẳng thọ sẽ làm gì
Giải thoát lực nếu sợ
Luân hồi sẽ thành tựu
Mê kia khổ không có
Mà được có quả này
Mê không kia nếu đây
Chẳng được hủy nơi pháp

Không này nên quan sát
Cho nên được chẳng nghi
Lìa tối biết phiền não
Nhơn pháp biết là không
Muốn mau biết tất cả
Lìa kia phải quan sát
Nếu vật sanh nơi khổ
Do khổ sợ mà sanh
Khổ kia nhơn là không
Kia sao lại sanh sợ
Nếu sợ hãi vật kia
Vậy có tên ngã sở
Như thế ngã chẳng sở
Khổ sợ thế nào có
Răng và tóc móng tay
Xương thịt cùng máu mủ
Nước mũi dãi cùng thảy
Mỡ màng cùng dạ dày
Mồ hôi cùng nóng lạnh
Chín lỗ và sáu thức
Như thế tất cả pháp
Tất cả đều vô ngã
Nói kia biết cùng nghe
Nghe rồi nhận tất cả
Nếu nói nghe biết lìa
Kia lìa biết thế nào
Nếu biết mà chẳng biết
Kia biết khó biết vậy
Kia biết lại quyết định
Lại gằn gủi biết biết
Trí này chẳng nghe giữ
Tiếng kia nghe thế nào
Tiếng kia gằn nơi tâm
Hiểu kia có như vậy
Nếu giữ nơi sắc thính
Sắc kia giữ thế nào
Như kia một cha con
Suy nghĩ chẳng đúng đắn
Hữu tình trần sở ế
(Sattva - rajas - tamas)
(Hy, ưu, ám = vui, lo tối)
Chẳng cha cũng chẳng con
Biết thính sắc như thế
Lại cũng chẳng tự tánh (Svabhàva)
Sắc kia nên biết vậy
Giống cỗ xe hòa hợp
Tự tánh kia như thế
Một kia mà có nói
Trừ sắc hoặc chẳng thật
Đây nói sắc hạ phẩm
Tất cả trí tâm kia
Phiền não tất thanh tịnh

Suy nghĩ một tâm ngộ
Cả kia nếu là không
Ái cũng hư chẳng thật
Giữ cái thấy làm gì
Vô ngã cũng vô tâm
Tâm này như hình voi
Tâm này hiểu giống nhau
Thanh tịnh phá ngu si
Như thế ở tự tâm
Kia làm sao có thể
Kia ngu si chẳng làm
Ta đây mà làm không
Có đi tự ra khỏi
Tuy chẳng nghiệp quả ác
Phá hoại nghiệp nếu làm
Quả lành sao thể được
Đây là hai kết quả
Hỗ trợ phá thành tựu
Kia nói trí chẳng hư
Kia tự chẳng việc gì
Nhơn quả làm tương ứng
Ác kiến cần chẳng sanh
Việc này mà thật ở
Giữ lấy nay đang nói
Quá khứ tâm vị lai
Kia ta chưa có sanh
Tâm này sanh ta phá
Ngã kia lại chẳng sanh
Như cây chuối làm trụ
Chẳng có thể thắng được
Tâm này sanh cũng thể
Lại được quan sát lành
Hữu tình nếu chẳng có
Việc này sao gọi làm
Kia làm nay nếu làm
Vì làm mà có si
Hữu tình không thể nào
Si giống như việc ái
Nếu diệt các khổ não
Sẽ đoạn việc si này
Ngã mạn (Ahamkara) là khổ nhơn
Si ấy được tăng trưởng
Việc kia tâm chẳng lui
Quán không là đối tượng
Chẳng chân chẳng đầu gối
Chẳng lưng chẳng đều thấy
Chẳng cánh tay cùng vai
Chẳng rốn cũng chẳng ngực
Chẳng xương sườn cùng hông
Chẳng tay lại chẳng mũi
Chẳng trán cũng chẳng đầu
Xương cốt cũng như vậy

Quán xem tất cả thân
Chẳng một chỗ nào làm
Làm kia ở nơi nơi
Xứ nào ở yên được
Thân kia cùng tay chân
Tất cả nơi đều ở
Thân kia cũng như thế
Cho đến cả chân tay
Thân chẳng có trong ngoài
Lấy tay nào để chạm
Tay kia chẳng phân biệt
Kia làm sao có được
Kia chẳng si nơi thân
Gọi sao ý của tay
Qua rồi gần thù thắng
Kẻ quán biết người dụ
Nếu hơn kia hòa hợp
Gỗ người làm sao giống
Nếu hiểu rõ tướng này
Thân kia giống như thấy
Như thế bỏ chân tay
Chân tay lại bỏ đi
Kia xem thấy thích hợp
Sau thấy phải xa lìa
Thân này phá đi rồi
Kia ở thấy phân biệt
Phân biệt thấy thân này
Được giống như hư không
Tất cả một màu mộng
Trí giả nào có vui
Xây dựng nơi thân không
Sao lại có nam nữ
Nếu vui rồi bị khổ
Kẻ này giải thế nào
Xem xét đây ra sao
Ái lạc sâu phiền não
Vui kia chẳng có thật
Như kia chẳng chấp giữ
Khổ kia như thế nào
Như kia cũng chẳng được
Kia có khổ nhỏ nhoi
Nhỏ ấy khó mà nói
Vi tế như thế kia
Chẳng nói làm kia vui
Nhơn sân mà sanh khổ
Có sanh tất có diệt
Nếu ở định kiến này
Nơi sanh tự chẳng thọ
Như thế phải nên biết
Như thế quán nhơn quả
Thiền, ái cùng giống nhau
Được sanh vào nghi địa

Thiện căn lại tăng trưởng
Tất cả nơi người nào
Kia đây hòa hợp sao
Hòa hợp có thể được
Người giống như hư không
Tuy hợp mà chẳng vào
Chẳng vào nên chẳng hợp
Đó là vô phân biệt
Chẳng cầu gọi hòa hợp (Samsarga)
Nếu thấy mà chẳng thấy
Hòa hợp kia chẳng cầu
Sao có tên là sanh
Có vật chẳng hòa hợp
N hư đạo mà sanh trí
N hư thức kia vô tướng
Chẳng trụ nơi hòa hợp
Xúc pháp kia cũng thể
Thọ nào để được sanh
Ta nay phải làm gì
Mà bị những khổ hại
Nếu chỗ thọ chẳng được
Khổ hại mà chẳng biết
Nơi này kia thấy được
Ái nào lại chẳng xa
Làm thấy mộng xác này
Tự tâm là huyền hóa
Thấy được tánh xúc kia
Thọ kia lại cũng được
Đời trước cùng đời sau
Niệm niệm mà chẳng thọ
Nếu đây xem tự thân
Thọ lại chẳng sở đắc
Chỗ thọ lại chẳng thật
Kia tức biết chẳng có
Nếu đây chẳng tự thân
Làm sao có thể hại
Sắc tánh cùng tự ở
Vô căn chẳng trung gian
Chẳng trong cùng chẳng ngoài
Biệt xứ cũng chẳng được
Thân khổ chẳng khác nơi
Chẳng hợp chẳng phân biệt
Tự tánh của hữu tình
Yên lặng kia chẳng chấp
Kẻ trí nêu biết được
Làm sao đắm nhiễm được
Trí ấy sau này được
Trí ấy làm sao được
N hư thế tất cả pháp
Tuy sanh mà chẳng được
N hư thế pháp nếu không
Pháp ấy sao có hai

Nêu pháp kia thật có
Hữu tình đều yên lặng
Tâm kia lại có nghi
Chính kia tức chẳng có
Kia định lại sau có
Pháp này chẳng đây kia
Tur duy nơi tự tâm
Cả hai hỗ tương ở
Nhu được nơi chánh trụ
Tất cả người trí nói
Nêu có những người trí
Rộng được những trí ấy
Người trí được trí này
Kia tức thì vô vị
Người trí được trí này
Có được mà vô trụ
Vô trụ tức vô sanh
Kia nói là Niết Bàn
Nêu kia cả hai pháp
Nhu thế thật khó ở
Nêu pháp do nơi trí
Trí kia sao có nhân
Trí kia do nơi trí
Người trí lại chẳng được
Hai pháp do hỗ tương
Nên hữu tình vô tánh
Không cha cũng chẳng con
Muốn con sanh được nào
Có cha mà có con
Cả hai pháp như thế
Mâm từ hạt giống sanh
Hạt giống được những gì
Trí từ trí phát sanh
Thật kia chẳng làm gì
Mâm từ chủng trí sanh
Trí từ chủng trí có
Nêu kia biết chẳng biết
Được vào cả trí tri
Tất cả người nhơn duyên
Trước đó đều đã nói
Nhơn quả do sanh khởi
Cũng giống như hoa sen
Nhơn quả tạo thế nào
Đều do từ quá khứ
Quả này sao có được
Do quá khứ nghiệp lực
Thế gian nhơn tự tại (Isvara)
Tự tại kia nói gì
Nhu thế sau đó được
Kia kia tên tạp chủng
Việc này thật bất định
Chẳng tâm chẳng hiền thánh

Ác xưa chẳng báo lành
Kia sao tự tại được
Chẳng thấy như hư không
Chẳng thấy từ quá khứ
Tự tại bất tư nghi
Lý này chẳng muốn nói
Chủ kia cao thượng sao
Kia cũng tự vô định
Tự tánh các thiện ác
Người trí biết rộng khắp
Nghịch nhơn có vui khổ
Kia nói làm sao đây
Nhơn trước nếu chẳng có
Quả báo làm sao được
Chẳng làm nghĩa là gì
Kia chẳng thấy sai khác
Kia làm chẳng sai khác
Sao thấy được kia kia
Nếu thấy nhơn hòa hợp
Lại chẳng gọi tự tại
Hòa hợp này vô chủ
Pháp kia cũng vô chủ
Ái kia chẳng tự yêu
Ái này chẳng tự làm
Có được là do kia
Sao gọi tự tại làm
Kia chẳng làm quá khứ
Nghĩa nếu hằng chẳng diệt
Ái này nhiều nhiều lắm
Hay thường ở thế gian
Hữu tình trần ám ế
(Sattva - rajas - tamas)
(Hỉ, ưu, ám = vui, lo, tối)
Ở nơi ác công đức (Guna)
Đây là nói tối thượng
Đây nói thế gian ác
Một ba là tự tánh (Svabhàva)
Chẳng hợp nên chẳng có
Đức ấy (Guna) lại chẳng có
Kia lại có ba loại
Công đức tuy chẳng nghe
Nghe này có lùi xa
Như nung vào vô tâm
Do đây sanh niềm vui
Sắc tánh cũng như vậy
Quán xem tánh chẳng có
Do nhơn khoái lạc kia
Có không đều nung đây
Nung này vào khoái lạc
Đây cùng tánh vui thích
Kia cùng khoái lạc ấy
Chẳng thể được dài lâu

Kia được chỗ vi tế (Sùksma)
Sao kia biết chỗ nhỏ
Khoái lạc thế có thật
Suy nghĩ giữ được gì
Lìa sừng được nhỏ nhoi
Nhỏ nhoi chẳng bền chắc
Tất cả vật cũng thế
Dài lâu chẳng được nào
Vui sướng được chẳng được
Khoái lạc chẳng thường hằng
Kia chẳng có sở sanh
Thuyết này chẳng chơn thật
Chơn thật kia đức sanh
Kia được chỗ vô dục
Vì ăn uống bất tịnh
Nên đây có nhơn quả
Ái có chỗ nương tựa
Mua hạt giống Đỗ La (Karpàsa)
Chẳng ái thế gian si
Kia ở trí chơn như (Tattva)
Trí kia thế gian có
Sao lại chẳng thấy được
Cùng với lượng (Pramàna) thế gian
Nếu đây thấy rõ ràng
Thế lượng mà phi lượng
Kia chẳng nói lời dối
Cho nên quán chơn như
Không kia lại chẳng sanh
Tánh trí kia chẳng chạm
Tánh ấy lại chẳng chấp
Tánh kia thật chẳng thật
Cho nên phi thật tánh
Lại nữa kia mộng giác
Nghĩ này kia chẳng có
Tánh kia nếu thấy có
Lại chẳng thật đấm trước
Cho nên biết tánh kia
Không nhơn tức không nương
Tất cả đều vô chủ
Nhơn duyên (Pratyaya) ở an trụ
Do kia chẳng sai khác
Chẳng ở lại chẳng đi
Nếu thật kia lại mê
Ngược lại thắng thế gian
Vì từ nhơn này sanh
Vì từ huyễn hóa tạo
Kia đến đi thế nào
Biết rõ cả điều này
Điều này nếu rõ ràng
Lại thấy kia vô tánh
Sao biết được thật giả
Cũng giống ảnh tượng vậy

Tánh (Bhàva) nếu là tự có
Nhơn này lập làm sao
Kia nếu mà chẳng có
Nhơn kia chẳng dùng được
Có không cùng tánh tướng
Nhơn gồm lại trăm ngàn
Ở kia tánh thế nào
Được đó những tánh khác
Tánh kia lúc không tánh
Tánh kia sao lại được
Vô tánh tức vô sanh
Thường nương nơi làm kia
Tánh chẳng có quá khứ
Vì do tánh chẳng sanh
Có không tánh vô tánh
Giống huyễn hóa hòa hợp
Tất cả tánh có không
Có như thế chẳng mất
Tất cả thế gian này
Cho nên chẳng sanh diệt
Biết làm, không chẳng thật
Giống mộng cùng cây chuối
Phân biệt mất chẳng mất
Tất cả đều chẳng được
Tánh không lại cũng thế
Được nào mà thọ nào
Chẳng thật phải biết thế
Kia kia sao lại được
Sao lại được niềm vui
Sao yêu lại chẳng yêu
Ái kia nương ái nào
Phải nên biết tự tánh
Thế gian lại nên biết
Tên gì là vô thượng
Người gì cùng thân cận
Sanh sao vào được sao
Tất cả giống hư không
Kia đây giữ đều mất
Vui mừng, sân cùng nhau
Vui vẻ hoặc đấu tranh
Sân nào làm việc tà
Tất cả làm phá hoại
Tội ác tự vui ái
Nên gọi tên ác thú
Chết tức đọa ác đạo
Chịu khổ chẳng hối hận
Hoặc qua lại thiên cung
Đời đời mà vui hưởng
Xả đi nhiều tội lỗi
Nghĩa chơn thật là đây
Như thế thật chẳng tánh
Lại cùng nhau yêu mến

Nói kia tương lai xấu
Chìm đắm nơi biển khổ
Sắc lực cùng thọ mệnh
Được kia lại rất ít
Rộng ra chỉ niềm vui
Vì do đói khát vậy
Ngủ nghỉ vui say mê
Như hư huyền hòa hợp
Cuối cùng hư huyền kia
Điều này thật khó được
Học kia làm được gì
Làm sao được đoạn trừ
Kia cùng các việc ma
Thật là tội lỗi lớn
Nơi kia nhiều đường chánh
Khó qua nên chẳng đi
Lại ở nơi sát na
Khó được sanh giác ngộ
Quá khứ vị lai khổ
Khó qua biển phiền não
Mà đắm nơi biển khổ
Ta ghét khổ mong lìa
Như thế mà ở yên
Nếu tự chẳng ở yên
Như cội trời Đâu Suất
Vào lửa mà như nước
Thấy như thế lợi lạc
Mà thọ khổ báo này
Chẳng già chết tự tại
Hành nhơn kia như vậy
Tự pháp ác kia lại
Cảm ác mà chết trước
Khổ lửa nóng như thế
Ta sao lại an ổn
Tự làm cho niềm vui
Phước hợp sanh đẹp đẽ
Như ta thấy biết gì
Mà nói trí huệ không
Cúi đầu biết đầy đủ
Cúi đầu phước đức dày

**Kinh Bồ Đề Hạnh
Bồ Đề Tâm Hồi Hương
(Phẩm thứ 8)**

Bồ Đề hạnh nếu đây
Suy nghĩ mà làm phước
Bồ Đề hạnh trang nghiêm

Tất cả người đều được
Cho đến tất cả nơi
Thân tâm kẻ khổ nào
Kia được phước báo này
Vui mừng biển khoái lạc
Nếu đây chẳng hiện hữu
Mà phải luân hồi mãi
Làm cho thế gian vui
Lại được vui Bồ Tát
Như ở trong thế giới
Cho đến ở địa ngục
Mà làm cho người kia
Tất thọ cực vui vẻ
Lạnh khổ được ấm áp
Nóng khổ được mát mẻ
Bồ Tát như mây lành
Đem nước pháp tưới vào
Cây sắt đỉnh núi sắt
Rừng kiếm tỏa ánh sáng
Tất cả thành kiếp cây
Tội như vui an lạc

Dụ Già Na Ma. Ca La Nô (Kàdamba - Kàramdava)
Uyên ương (Cakravàka) cùng kết (Hamsa) được thoát tiếng
Ao hồ thanh tịnh chẳng cầu ước
Vi diệu các hương sanh vui mừng

Địa ngục chỗ thiêu đốt
Mà được chỗ Ma Ni
Đất nóng nước tinh nghiêm
Lại núi quý hòa hợp
Cứ như thế cúng dường
Thiện Thệ cung đầy đủ
Lửa đốt nóng mưa kiếm
Làm cho mưa hoa bay
Kiếm kia giết lẫn nhau
Sau đó hoa rơi rải
Thịt thân rơi thành đồng
Giống sắc hoa Quân Na (Kunda)
Xương thịt cùng với lửa
Bị vào nước Nại Hà
Nếu ta có lực thiện
Lại được vào thiên cung
Ánh sáng như ngàn trời
Nơi kia đây gậy gộc
Ngục tốt của Diệm Ma
Thấy vậy chẳng sợ hãi
Chim chóc cùng loài bay
Tức lia khổ ăn xấu
Ái kia cùng vui thích
Đây được sanh vui kia
Phước giống như hư không

Xem đây cả trên dưới
Như thấy Kim Cang Thủ (Vajrapàni)
Đến diệt trừ tai nạn
Mưa xuống cả hương hoa
Phá diệt lửa địa ngục
Sao gọi tên khoái lạc
Sao gọi tên hoan hỷ
Nơi kia kẻ ở ngục
Được thấy Quán Tự Tại (Kamalapàni)
Cùng tất cả oai đức
Đầy đủ cả đồng tử
Đại từ tâm Bồ Đề
Cứu độ nơi tất cả
Vì trời kia cúng dường
Mũ trời và hoa trời
Cho đến hoa tâm bi
Rải khắp cả lầu các
Thiên nữ nói nên lời
Trăm ngàn loại ca vịnh
Tán Đại Thánh Văn Thù (Mangughosa)
Và Phổ Hiền (Samantabhadra) Bồ Tát
Vì công đức lành này
Cùng người nơi địa ngục
Đại Thánh Quán Tự Tại (Avalokitesvara)
Quán sát khổ địa ngục
Nhiều khổ sở sợ hãi
Tay cầm nước cam lồ
Cứu kia các quỷ đói
Cùng ăn cùng tắm rửa
Làm no đủ sạch sẽ
Lìa khổ được an vui
Như kia người Châu Bắc
Sắc lực cùng thọ mệnh
Người điếc cũng được nghe
Người mù thấy màu sắc
Thai nghén cùng sanh sản
Giống Ma Ya (Màyà) chẳng khổ
Tuy áo cùng ăn uống
Trang nghiêm cùng thanh tịnh
Tất cả theo ý cầu
Được lợi cùng được ích
Kẻ sợ chẳng bị sợ
Chẳng vui mà được vui
Phiền não được chẳng não
Thấy kia đều hoan hỷ
Kẻ bệnh được an lạc
Giải thoát mọi ràng buộc
Không mạnh sẽ được mạnh
Tâm ái cho hòa cùng
An lạc cả mười phương
Hành đạo tất cả nơi
Việc ác đều diệt hết

Đương thành tựu việc tốt
Lên thuyền người buôn bán
Được đầy đủ toại nguyện
An lạc đến bờ kia
Cùng người thân vui vẻ
Đói khát trên đường đi
Được bạn chẳng sợ hãi
Chẳng sợ cướp cùng cướp
Lại chẳng sợ mê say
Chim chóc chẳng bệnh nghèo
Già trẻ chẳng chủ tể
Hiền Thánh tất gia hộ
Các phiền não thoát khỏi
Lòng từ tin trí tuệ
Đầy đủ tướng tu hành
Thường được Túc Mệnh Thông
Lại được vô tận tạng
Cho đến hư không tạng
Vô duyên chẳng phương tiện
Chẳng ít tài chẳng vui
Hữu tình nghe thanh danh
Thường được tên gọi hơn
Xuất gia nếu xấu hẹp
Sẽ được sắc tướng đủ
Nếu kia ở tam giới
Làm cho kia trượng phu
Lại lia phẩm cao thấp
Hay phá ý ngã mạn
Nay được tất cả phước
Làm lợi các hữu tình
Hay lia tất cả tội
Hay làm những việc lành
Đó là tâm Bồ Đề
Hạnh Bồ Đề chẳng thoái
Xa rời nghiệp ngã mạn
Thường được Phật thọ ký
Tất cả hữu tình vậy
Được đời sống vô lượng
Thọ mệnh lại lâu dài
Phá hoại tiếng vô thường
Kiếp thụ kia thích nghi
Tất cả phương đều được
Diệu pháp mà hợp ý
Cùng Phật Phật giống nhau
Kia cùng đá cao thấp
Như chấp tay ngang ngực
Mềm mại màu lưu ly
Tất cả địa đều được
Cùng chư Đại Bồ Tát
Phổ biến đến các nước
Hay tự ở ánh sáng
Trang nghiêm nơi đất đai

Các cây cùng bay bổng
Ánh sáng nơi hư không
Thuyết pháp nghe chẳng chớ
Các hữu tình thường nghe
Phật và các Phật Tử
Các các thường thấy được
Cúng dường nhiều đám mây
Cúng dường nơi Thế Tôn
Nương mưa trời thời tiết
Lúa mạch thật giàu có
Thế gian được đều đủ
Hay nương vào pháp vua
Thuốc hay tăng gấp bội
Minh lực (Mautra) đều thành tựu
La Sát (Ràksasa) Nô Kết Di (Dakini)
Suy nghĩ đều thương xót
Chẳng có khổ hữu tình
Chẳng tội lại chẳng bịnh
Chẳng khinh mạn thấp hèn
Phiền não chẳng thể được
Độc tụng rất tự tại
Tùy ý khi đi đứng
Hay hội họp với nhau
Thành tựu các việc Tăng
Bí Sô (Bhiksu) ở tịnh giới
Lại được các giải thoát
Quan sát nơi nghiệp tâm
Xa rời các phiền não
Tỳ Kheo được lợi lạc
Hay xa rời đấu tranh
Xuất gia khác cũng vậy
Chẳng được phá cấm giới
Được giới như giữ gìn
Thường vui tận các tội
Nếu kia chẳng phá giới
Được sinh lên cõi trời
Nếu kẻ kia cầm bình
Thường hay được lợi lạc
Được chủng tử thanh tịnh
Tên nghe khắp các nơi
Chẳng hề thọ tội khổ
Thường chẳng vào nơi khổ
Vô biên các hữu tình
Cúng dường tất cả Phật
Sẽ thọ thân làm trời
Kia thành Phật thế gian
Bất tư nghi hữu tình
Phật vui mà được vui
Nguyện vì nơi thế gian
Bồ Tát được thành tựu
Kẻ kia nếu suy nghĩ
Kia hữu tình cũng được

Bích Chi Phật an lạc
Lại được vui Thanh Văn
Trời người A Tu La
Ý nguyện mà hằng hộ
Nếu túc mệnh thông kia
Xuất gia cũng sẽ được
Nếu nơi hoan hỷ địa
Trụ ở nơi Văn Thù
Ta nếu mà khổ kia
Tùy lực mà hay cùng
Nếu biết sống hòa hợp
Được sanh nơi tất cả
Nếu có muốn thấy nghe
Cùng nếu muốn hiểu biết
Như thế được thấy kia
Đức Văn Thù Sư Lợi
Như mặt trời chiếu khắp
Vì tất cả hữu tình
Kia Văn Thù (Manjusri) tu hành
Ta làm được như thế
Kia hoặc ở hư không
Hoặc ở nơi thế gian
Nay ta cũng ở thế
Được hoại khổ thế gian
Thế gian nếu có khổ
Kia tất cả ta được
Thế gian tất cả tốt
Bồ Tát được vui rồi
Niềm vui cứu thế gian
Tất cả đều vui lớn
Tất cả đồng lợi lạc
Phật dạy sống dài lâu
Ý lành thật thanh tịnh
Quy mệnh nơi Văn Thù (Manjughosa)
Ta nói Thiện Tri Thức
Thanh tịnh này tăng trưởng.

**Kinh Bồ Đề Hạnh
(Hết quyển 4)**

Dịch xong vào lúc 10 giờ sáng ngày 15 tháng 6 năm 2004 nhằm ngày 28 tháng 4 năm Giáp Thân tại Thư phòng chùa Viên Giác, Hannover - Đức Quốc.